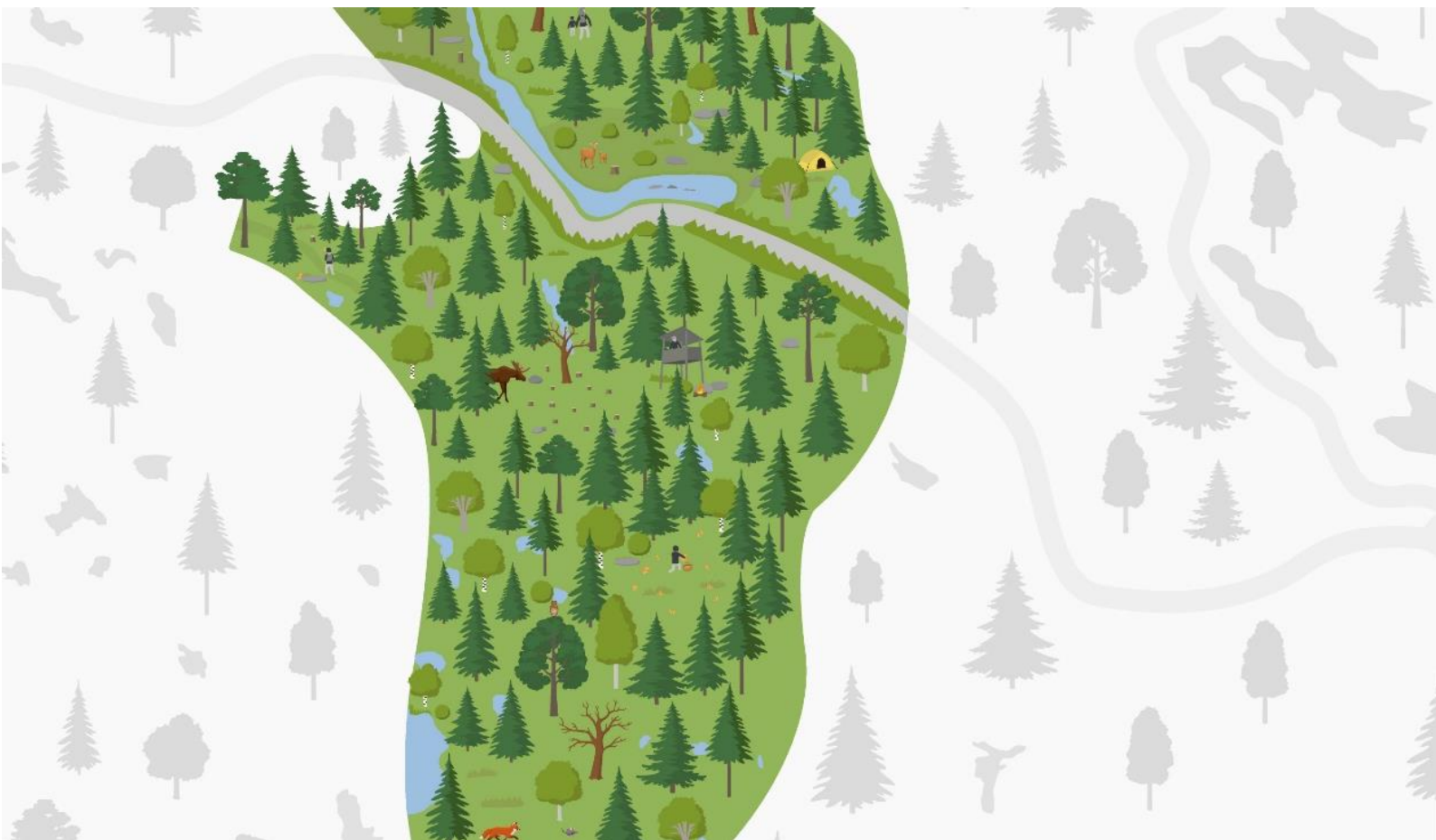

Skogliga värdeetrakter i Gävleborgs län

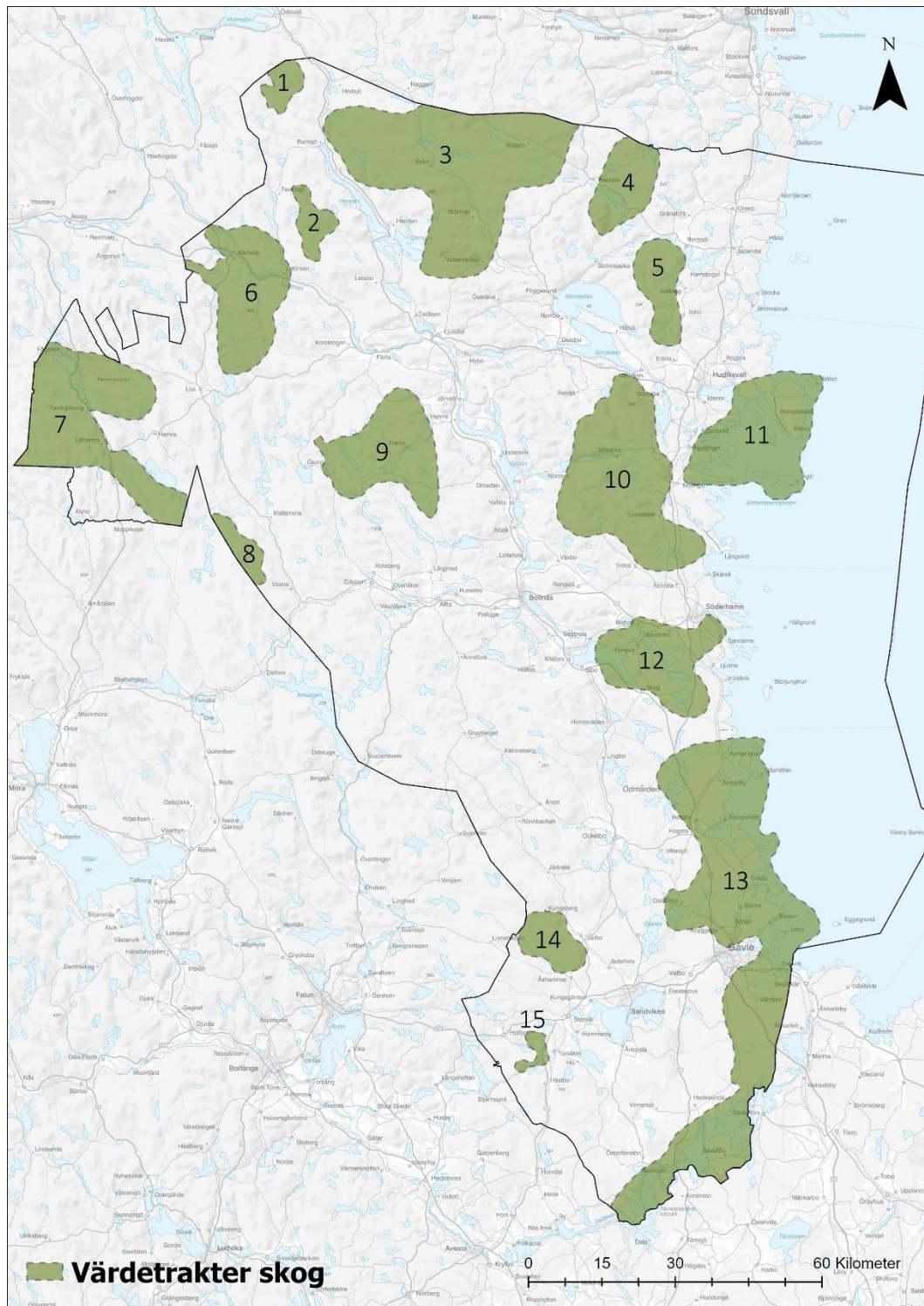
Beskrivningar av värdeetrakter för: **Skog och annan trädbärande mark**

Senast reviderad 2022-09-19

Innehåll

Översiktskarta	3
Inledning	4
Introduktion till värdetrakter	5
Värdetrakt – vad är det?	5
Inga ”ovärdetrakter”	5
Insatser och åtgärder i värdetrakter	6
Värdetrakternas juridiska status	6
Metodbeskrivning.....	7
1. Ensjölokarna-Enan	9
2. Skogar V om Hennan.....	16
3. N Hälsinglands Gammelskogar	23
4. Skogar Ö Hassela	31
5. Skogar NÖ om Dellen	38
6. Gebbarnområdet.....	45
7. Orsa Finnmark	52
8. Ålkarstjärnarna	60
9. Rossen-Andersvallsmyran.....	66
10. Skogar SV Hudiksvall.....	74
11. Hornslandet-Agön	82
12. Skog S om Bergvik.....	90
13. Dalälven, Kalkområdet och Gästrikekusten	97
14. Kungsberget	107
15. Torsåkers kalktrakt.....	114
Referenser	120

Översiktskarta

- 1. Ensjökarna-Enan
- 2. Skogar V om Hennan
- 3. N Hälsinglands gammelskogar
- 4. Skogar Ö Hassela
- 5. Skogar NÖ om Dellen

- 6. Gebbarnområdet
- 7. Orsa Finnmark
- 8. Ålkarstjärnarna
- 9. Rossen-Andersvallsmyran
- 10. Skogar SV Hudiksvall

- 11. Hornslandet-Agön
- 12. Skog S om Bergvik
- 13. Dalälven, Kalkområdet och Gästrikerekusten
- 14. Kungsberget
- 15. Torsäkers kalktrakt

Inledning

Landets länsstyrelser har på regeringens uppdrag tagit fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur, enligt riktlinjer från Naturvårdsverket. Tanken är att handlingsplanerna ska vara ett första steg i att bygga upp kunskap om och främja en god förvaltning av den gröna infrastrukturen.

Det övergripande målet med de regionala handlingsplanerna för grön infrastruktur är att identifiera biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljö, inklusive i tätortsnära områden, som tillsammans skapar ett ekologiskt sammanhang och som utgör förutsättningen för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja ekosystemtjänster. Underlag, eller analyser, som tas fram i arbetet med handlingsplanerna ska göras tillgängliga för alla aktörer.¹

Syftet med de regionala handlingsplanerna är att de ska ligga till grund för insatser från olika aktörer som leder till att säkra ekosystemtjänster, förbättra måluppfyllelse för berörda miljö kvalitetsmål och möjliggöra anpassningar till ett förändrat klimat. De regionala handlingsplanerna ska både fungera som ett underlag för planering av konkreta åtgärder och för anpassning av brukande och hänsyn utifrån ett landskapsperspektiv.

Värdetrakter för skog och annan trädbärande mark i Gävleborgs län har tagits fram i samarbete mellan Länsstyrelsen Gävleborg och Skogsstyrelsen, Gävleborgs distrikt. Trakterna innefattar alla skogstyper och beskriver områden med högre koncentrationer av naturvärden och värdekärnor än omgivande landskap.

Värdetrakterna baseras på tidigare framtagna skogliga värdetrakter (2006) för Gävleborgs län samt aktuell kunskap om var i landskapet höga naturvärden är lokaliserade. Trakterna har setts över i förhållande till ny information om värdekärnor som framkommit sedan 2006, samt utgått ifrån såväl nationella som regionala analyser av var det finns särskilt höga tätheter av skogliga värdekärnor.

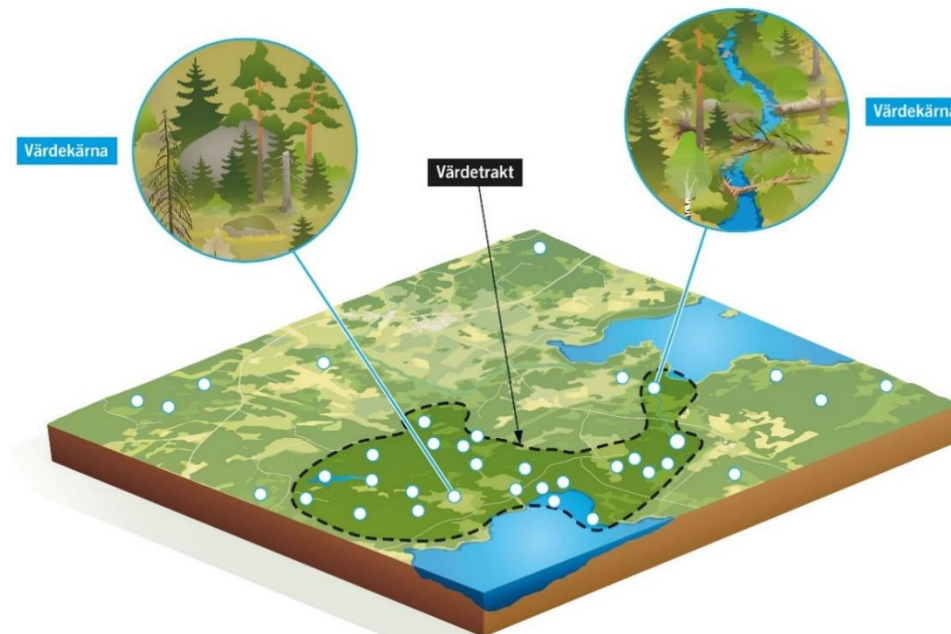
Värdetrakterna i sig har ingen juridisk verkan utan är endast ett kunskapsunderlag. De kan utgöra underlag för prioritering av insatser i jord- och skogsbruk (t.ex. vid planering av generell hänsyn), för naturvårdsinsatser (t.ex. för prioritering av rådgivningsinsatser, åtgärdsarbete eller ersättningar) samt fungera som underlag vid prövning och planering (t.ex. vid framtagande av översiktsplaner).

¹ [Naturvårdsverket \(2015\) Riktlinjer för regionala handlingsplaner](#)

Introduktion till värdestrakter

Värdestrakt – vad är det?

En värdestrakt är ett landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden. I en värdestrakt finns det en särskilt hög täthet av värdekärnor (eller värdeelement) för djur- och växtliv, inklusive biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer, jämfört med vad som finns i omgivande landskap.

Figur 1. Värdestrakter och värdekärnor. Illustratör: Tobias Flygar

De värdestrakter som tagits fram har ambitionen att visa var de högsta tätheterna av värdekärnor finns enligt dagens kunskapsläge. Därmed utgör värdestrakterna i sig på sätt och vis särskilt viktiga element i landskapet. Särskilt där värdestrakter för flera olika naturtyper överlappar finns det anledning att titta närmare på övergångsmiljöer mellan naturtyperna, exempelvis mellan skog, våtmarker och vattendrag.

Det kan också vara angeläget att titta närmare på om det finns några hotbilder eller verksamheter som kan vara gemensamma för flera olika typer av värdestrakter och som särskilt bör undvikas i de områden där flera värdestrakter överlappar. För förvaltningen av de naturvärden som finns i värdestrakterna, och särskilt i de miljöer där strakterna överlappar, kan det också vara särskilt angeläget att försöka hitta synergier och samverkansformer som kan gynna flera naturtyper.

Inga "ovärdestrakter"

Värdestrakterna i denna handlingsplan pekar ut områden med hög täthet av värdekärnor, men detta innebär inte att områdena utanför strakterna inte innehåller några värdekärnor alls. Det är på grund av detta fördelaktigt att ha kunskap om hur värdestrakterna är framtagna och vilka avgränsningar som använts. Även om värdestrakter är en bra visualiseringsmetod för att peka ut områden med högre naturvärden på landskapsnivå är det en analys som konstant förändras utifrån aktuellt kunskapsläge och vilka avgränsningar som används. Områden som idag inte är

utpekade kan efter inventering och analys ingå i en värde-trakt i framtiden och det är på grund av detta viktigt med fortsatt och kontinuerlig översyn av materialet.

En avgränsning som påverkar värde-trakterna är den skala analysen är utförd på. Eftersom trakterna som anges i handlingsplanen är utpekade på regional nivå krävs det ett större antal sammanhängande värdekärnor för att ge en tillräckligt hög densitet för att ses som en värde-trakt. Om områden analyserades på lokal nivå, till exempel kommunvis, skulle mindre nätverk av värdekärnor kunna klassas som värde-trakt. På samma sätt skulle resultatet se annorlunda ut om analysen skedde på nationell nivå – områden som är utpekade i denna handlingsplan skulle kanske inte ha tillräckligt hög täthet för att ses som en värde-trakt.

Insatser och åtgärder i värde-trakter

I en värde-trakt är det lämpligt att bevara och stärka de utpekade värdena/den utpekade naturtypen. Det innebär åtgärder för att bevara befintliga värdekärnor samt öka arealen, förbättra kvalitén eller minska avståndet mellan värdekärnor.

Värde-trakterna som pekats ut bör ses som områden där det kan finnas anledning att prioritera utvecklingsåtgärder för att främja den gröna infrastrukturen. En del av dessa områden är redan föremål för insatser såsom områdesskydd eller liknande. För dessa områden skulle en analys kunna göras över insatsernas effektivitet för den gröna infrastrukturen. Analysen skulle kunna identifiera om det finns utvecklingspotential i tillvägagångssättet och om sociala åtgärder skulle kunna förbättra insatserna, som till exempel samverkan eller nätverkande mellan aktörer i området. Denna typ av analys skulle kunna fungera som vägledning när arbete med värde-trakter som ännu inte är föremål för utvecklingsåtgärder startas upp.

Att skapa funktionella landskap genom att stärka den gröna infrastrukturen kräver olika strategier beroende på vilka mål man vill uppnå. Vilka åtgärder som är lämpliga kan skilja sig åt beroende på om målet till exempel är att främja en ekosystemtjänst som exempelvis pollinering, eller om målet är att bevara en viss hotad art.

Värde-trakternas juridiska status

Handlingsplanen för grön infrastruktur har inte någon självständig juridisk verkan och är inte i sig bindande utan utgör planeringsunderlag som får sin verkan genom olika aktörers avvägningar och agerande i prövning och planering. Det är därför viktigt att handlingsplanen används av berörda aktörer i länet.

Varken de framtagna värde-trakterna eller de insatser och åtgärdsförslag som lyfts fram i handlingsplanen innebär några förändringar av markägares rättigheter och skyldigheter. De ska inte påverka markägares rådighet över sin mark, exempelvis i form av reducerad bruksrätt eller förbud mot brukande. De beskrivna trakterna utgör underlag som får sin verkan genom de planförslag, ställningstaganden, agerande och villkor som beslutas inom olika andra verksamheter.

Metodbeskrivning

De skogliga värdetrakterna i Gävleborgs län togs fram första gången 2006^{2,3,4}, då inom arbetet med planering och prioritering av formellt skydd av skog. Arbetet genomfördes i form av ett nära samarbete mellan Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Ett omfattande inventeringsunderlag rörande skogsområden med höga naturvärden och landskapsanalyser som stöddes av forsknings- och utvecklingsarbete under 2003–2004 kopplades ihop och analyserades för att ta fram de ursprungliga skogliga värdetrakterna för länet. Arbetet ingick som en del i det fortlöpande arbete som bedrivs för att nå samhällets miljömål och kopplades ihop inom den regionala strategin för formellt skydd av skog.

Ett 10-tal personer från de båda myndigheterna arbetade med analyser och rapportskrivande och i styrgruppen satt 5 chefer från Skogsstyrelsen region Mitt, länsstyrelsen i Gävleborgs län och länsstyrelsen i Dalarnas län. En referensgrupp bestående av företrädare för näringen, kommunerna och den ideella naturvården följde arbetet och gav synpunkter löpande. I referensgruppen fanns företrädare för: Ovanåkers kommun, Bollnäs kommun, Gävle kommun, Hudiksvalls kommun, Sandvikens kommun, Sveaskog, Holmen Skog, Uppsala Stift, Bergvik Skog, LRF, Naturskyddsföreningen, Mellanskog och Gävleborgs läns ornitologiska förening.

Inom ramen för arbetet med grön infrastruktur har värdetrakterna nu setts över, i enlighet med instruktionerna från den nationella strategi för formellt skydd av skogsmark som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen publicerade 2017.⁵ Trakterna har setts över i förhållande till ny information om värdekärnor som framkommit sedan 2006, samt utgått ifrån såväl nationella som regionala analyser av var det finns särskilt höga tätheter av skogliga värdekärnor. Även denna gång har arbetet med uppdatering och justering av värdetrakterna genomförts i ett samarbete mellan Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen Gävleborg.

Ingående data och GIS-analys

De skogliga värdetrakterna är en sammanslagning av de värdetrakter som togs fram 2006 till strategin för formellt skydd av skog i Gävleborgs län och nyare analyser som Metria gjorde 2017. Bakgrund och beskrivningar av hur de ursprungliga värdetrakterna togs fram finns i rapporterna Rumsliga analyser på kända skogliga biologiska värdekärnor i Gävleborgs- och Dalarnas län⁶ och Strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län^{2,3,4}.

På uppdrag av Naturvårdsverket tog Metria 2017 fram värdekärnor som baseras på olika underlag till exempel Natura 2000-naturtyper, Skogsstyrelsens

² [Länsstyrelsen Gävleborg och Skogsstyrelsen \(2006\) Strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län – Del 1 Strategi. Rapport 2006:19](#)

³ [Länsstyrelsen Gävleborg och Skogsstyrelsen \(2006\) Strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län – Del 2 Bakgrund till naturskydd. Rapport 2006:20](#)

⁴ [Länsstyrelsen Gävleborg och Skogsstyrelsen \(2006\) Strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län – Del 3 Skogliga värdetrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21](#)

⁵ [Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen \(2017\) Nationell strategi för formellt skydd av skog](#)

⁶ [Länsstyrelsen Gävleborg \(2003\) Rumsliga analyser på kända skogliga biologiska värdekärnor i Gävleborgs- och Dalarnas län. Rapport 2003:6](#)

nyckelbiotopsinventeringar och skyddade områden, med mera. För en mer detaljerad beskrivning se rapporten Landskapsanalys av skogliga värdekärnor i boreal region⁷.

Metria gjorde parallellt även en fördjupad landskapsanalys av skogar med höga naturvärden samt skyddade och skyddsvärda områden i Gävleborgs län, på uppdrag av Länsstyrelsen Gävleborg. Följande indata konverterades från vektor till raster med en upplösning på 10x10 m och sammanfogades i ett gemensamt skikt:

- Nationalparker
- Naturreservat
- Naturvårdsområden
- Skogliga biotopskyddsområden
- Naturvårdsavtal, Naturvårdsverket
- Natura 2000
- DOS-objekt
- SNUS-objekt
- Nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen
- Nyckelbiotoper, bolagen
- Naturvårdsobjekt
- Utförd avverkning
- KNAS 6
- Heltäckande KNAS, arbetsmaterial
- KNAS kartdata
- SLU Riksskogstaxeringen

Rasterskiktet bearbetades sedan i Esri ArcMap inför vidare analys. Först gjordes en klippning av de skogliga värdekärnorna med analysområdet vilket bestod av länsgränserna för de berörda länen samt en buffertzona på 10 km. Sedan klipptes siktet mot alla skogsklasser förutom fjällbjörkskog i KNAS så att det nya GIS-skiktet endast är skogliga värdekärnor av marktäcketyper skog.

För att analysera tätheter i landskapet användes sedan verktyget Focal Statistics. Focal Statistics är ett GIS-verktyg i ArcMap som summerar pixelvärden inom en angiven sökradie från varje specifik pixel. Det innebär att om det finns en pixel med värdet 100 i ett rasterskikt och en analys körs med en sökradie på 1000 m så kommer resultatet bli ett raster där alla pixlar som finns inom en 1000 m radie runt den specifika pixeln tilldelas ett nytt rastervärde på 100 (eftersom det endast finns en pixel i rasterskiktet). Genom att ta summan areal skoglig värdekärna inom en sökradie dividerat med sökradiens cirkelarea och sedan multiplicera med 100 så kan man beräkna procentandelar inom en angiven sökradie.

En arbetsgrupp bestående av handläggare på både Länsstyrelsen Gävleborg och Skogsstyrelsen (Gävleborgs distrikt) utgick sedan från resultatet av täthetsanalysen och övrig kännedom om länets naturvärden för att revidera utbredningen av de skogliga värdeetrakterna. Avstämning gjordes även med grannlänen, eftersom några värdeetrakter ligger intill länsgränserna.

⁷ Bovin, M., Näsström, R., Ahlkrona, E., Wennberg, S., Naumov, V. (2017). Landskapsanalys av skogliga värdekärnor i boreonemoral och nemoral region. Metria AB på uppdrag av Naturvårdsverket.

1. Ensjölokarna-Enan

Id.nr.	XG0001
Län	Gävleborg
Kommun	Ljusdal
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Brand, tallskog, löv
Värde	2019-09-13
Värdebeskrivning	2022-07-01

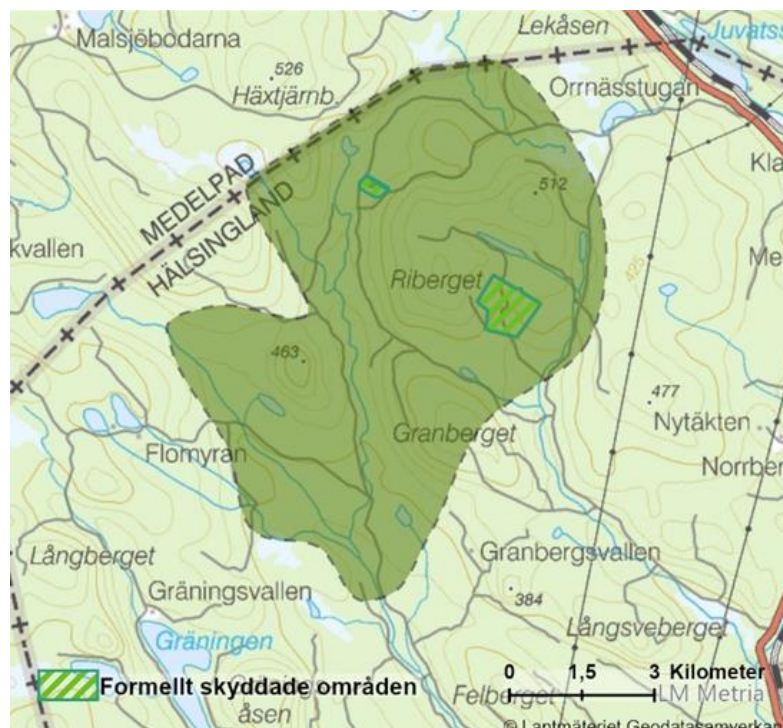
Ensjölokarnas naturreservat. Foto: Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Värdetrakten ligger i länets nordvästra del och gränsar mot Västernorrlands län. Området innehåller ett antal högre berg, bland annat Riberget och Pors-tjärnskruset. Från centrala delen av värdetrakten rinner Enan söderut.

Trakten är ca 6000 ha stor och ligger i ett område som har en historik av att ha varit gleset bebott och därmed sparsamt nyttjat. Först i och med dimensionsavverkningarna på slutet av 1800-talet började detta område brukas i större skala. Spår från tidigare bränder är förekommande. Brand är en naturlig process i den norrländska barrskogen och den sista stora skogsbranden i området var troligen år 1888. Brandprägeln ligger bakom talldominansen och de bitvis större inslagen av äldre löv i området, i många fall rester av gamla lövbrännor.

Värdetrakten angränsar till en skoglig värdetrakt på andra sidan länsgränsen, i Jämtlands län, vilket förbättrar möjligheterna att på sikt behålla arter och naturvärden i värdetrakten. Här finns arter och naturtyper som är beroende av skogsbrand, och det är mycket värdefullt om naturvårdsbränningar kan genomföras i trakten.

Figur 2. Värdetraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdetrakten.

Naturvärden

Inom denna värdetrakt finns höga skogliga naturvärden knutna till äldre relativt orörda naturskogar. Värdetraktens prioriterade naturvärden är kopplade till den långvariga brandhistoriken och utgörs av äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Gamla tallar, tallöverståndare, med brandljud och död tallved i form av torrakor och tallågor är områdets viktigaste biologiska element.

Naturreseptaten Ensjölokarna och Högrännjärn sticker ut med sina riktigt gamla och orörda skogsbestånd. De centrala delarna av Ensjölokarnas naturreseptat, ca 30

ha, består av urskog helt utan spår av skogsbruk vilket gör att bevarandevärdena är ytterst höga. Denna urskogsrest är den ena av endast två kvarvarande urskogar i länet och tillika en av landets finaste urskogar. Tallen dominerar och är i många fall mycket gammal, ofta kring 300 år, och grov. Ett antal tallar inom reservatet är äldre än 400 år och många av de gamla tallarna bär spår av flera skogsbränder i form av övervallade brandljud. Det förekommer ett stort antal döda stående torrakor av tall och det ligger även mycket död tallved på marken. Ett stort antal rödlistade arter som är knutna till tall är funna inom reservatet som raggbock, reliktböck, dvärgbägarlav, kritporing, fläckporing, stjärntagging, laxticka, gräddporing, och kristallticka.

Utöver de två naturreservaten finns här en relativt hög andel äldre skogsbestånd med höga naturvärden. Det är skogar som inte påverkats av modernt skogsbruk i någon större omfattning, även om en stor del av de äldre tallarna och torrakorna saknas på grund av omfattande dimensionsavverkningar. Skogarna är brandpräglade och ofta talldominerande, även om här också finns löv- och granrika bestånd. Längs Enan växer en del äldre bestånd, ibland på sedimentmark. I dessa torra och fattiga lägen är skogen ofta helt talldominerad.

Tabell 1. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdestrakten Ensjölokarna-Enan.

Svampar	Lavar	Mossor	Kärlväxter	Djur
Blackticka	Aspgelélav	Hårklomossa	Skogsfru	Grov tallkapuschong-bagge
Doftskinn	Brunpudrad nållav	Liten hornflikmossa		Slät tallkapuschong-bagge
Doftticka	Dvärgbägarlav	Mikroskapania		
Finporing	Labyrintlav	Timmerskapania		
Fläckporing	Lunglav	Vedsäcksmossa		
Gräddticka	Nordlig nållav	Vedtrappmossa		
Gräddporing	Rosa skärelav			
Gränsticka	Rosettgelélav			
Kandelabersvamp	Skrovellav			
Kristallticka	Småflikig brosklav			
Kritporing	Stiftgelélav			
Lappticka	Varglav			
Laxticka	Vitskaftad svartspik			
Nordtagging				
Rosenticka				
Rynkskinn				
Stjärntagging				
Tallticka				
Violmussling				

Tabell 2. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdestrakten Ensjölokarna-Enan.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Ensjölokarna</u>	Naturreservat, Natura 2000	96	Urskogsreservat, 300–400 år gamla tallar med imponerande omkrets. Brandspår. Barrskog, myr, tjärnar.
<u>Högbränntjärn</u>	Naturreservat, Natura 2000	10,4	Gammal tallskog, spår av skogsbränder, småkuperat.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Värdestrakten domineras av skog och den dominerande markanvändningen är således aktivt skogsbruk. Markerna i värdestrakten ägs ungefär till stora delar av skogsbolag, ca hälften av Sveaskog och hälften av Kopparfors Skogar. Den allra sydligaste delen

av området ägs av Naturvårdsverket. Inom området finns två naturreservat: Ensjölokarna och Högbranntjärn. Båda naturreservaten ligger inom Natura 2000-områden.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, ren- och viltkött med mera. Trakten är en del av de viktiga reglerande ekosystemtjänsterna länet som helhet erbjuder genom att bland annat agera kolsänka. Naturen kan även nyttjas till turism, bland annat genom fiske och andra naturupplevelser. Ensjölokarna är välkänt för sin urskogsmiljö och lockar årligen många tusen intresserade besökare. Dessa friluftslivsvärden utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna. En ”förgraning” av skogarna medför mörka, täta skogar som är negativt för en hel del arter knutna till tall och kan i vissa fall motverka den positiva effekten av lämnad miljöhänsyn. Ett alltför högt betetryck från älg kan också innebära ett hot mot lövvärden.

Byggda strukturer

De byggda strukturer som finns inom värdetrakten är vägnät med både större och mindre grusvägar.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör hänsyn tas till befintliga underlag som sammanställer natur-, friluftslivs- och kulturvärden, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. Då området ligger inom brandtrakt bör planering och prövning ske med hänsyn till potentiell naturvårdsbränning och de områden som har högst prioritering för denna typ av åtgärd. De naturvärden som berör biodiversitet bör också prioriteras i prövning och planering.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är bland annat de markägare som brukar och sköter skogarna i området (bland annat Sveaskog och Kopparfors

Skogar) samt Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen som kan fatta beslut om skydd av naturvärden. Inom området finns turismnäring som är direkt beroende av de ekosystemtjänster som erbjuds.

Förslag till åtgärder

- Naturvårdsskötsel med avseende på brand. Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhugning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Granbiotoper lämnas orörda.
- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövrika trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

I trakten är brandprägel på skogarna stor och det är i huvudsak naturvärden knutna till denna störningsregim som är prioriterade, dvs äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Åtgärder för att bibehålla denna störningsregim i trakten är därför det som bör prioriteras. Först och främst bör naturvårdsbränning prioriteras i såväl befintliga äldre tallskogar men även som restaureringsåtgärd. Brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor är också prioriterade. Kan tillgången på gamla tallar och torrakor säkerställas i trakten kan arter knutna till dessa substrat ges en chans till långsiktig överlevnad.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Yngre brandfält \(pdf\)](#)
- [Blockmarker \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)

Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn

För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder (Naturvårdsverket)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdetrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 3. Värde trakt Ensjökarna-Enans lokalisering i Gävleborgs län.

2. Skogar V om Hennan

Id.nr.	XG0002
Län	Gävleborg
Kommun	Ljusdal
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Granskog, löv
Värde	2019-09-13
senast reviderad	2022-07-01
Värde	
senast reviderad	

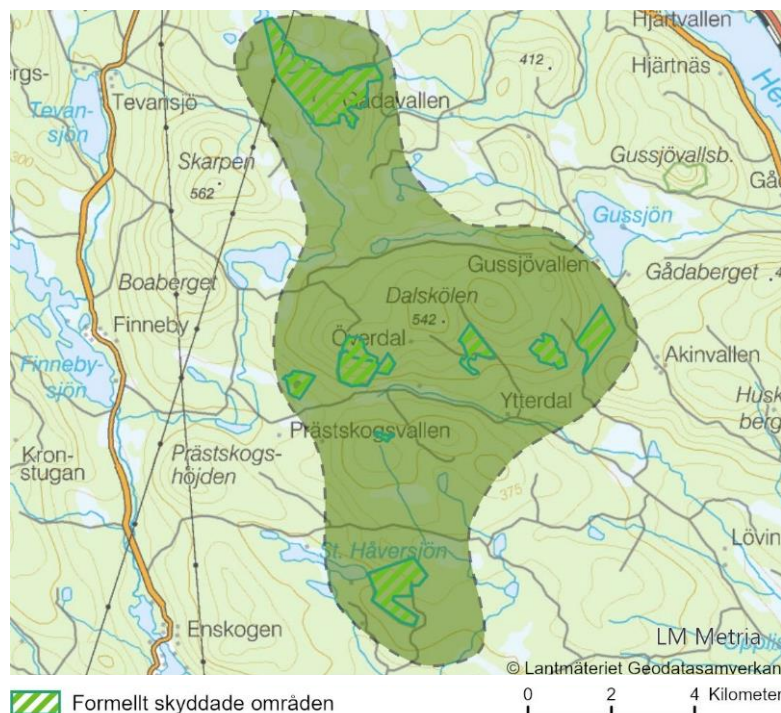

Gräsbergets naturreservat. Foto: Helena Persson, Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Värde-trakten ligger i den nordvästra delen av länet, väster om Hennan. Området innehåller flertalet berg och sträcker sig över en yta på ungefär 7450 ha.

Trakten ligger i ett område som har en historik av att ha varit glest bebott och därmed sparsamt nyttjat. Först i och med dimensionsavverkningarna på slutet av 1800-talet började detta område brukas i större skala. Brand är en naturlig process i den norrländska barrskogen och spår från tidigare bränder är förekommande.

Figur 4. Värde-traktens utbredning samt formellt skyddade områden i värde-trakten.

Naturvärden

Inom värde-trakten finns en koncentration av äldre skogar som är relativt orörda av modernt skogsbruk. Flera skogsområden är skyddade som naturreservat; Gräsberget i norr, Skålvallsbrännan i söder och på södra sidan av Dalskölen i mitten av trakten finns ytterligare fem naturreservat. De äldre skogarna ligger ofta uppe på höjder och berg, och överlag dominerar granskog. Många ovanliga och hotade arter som är knutna till äldre granskog, som exempelvis vedsvampar, är funna i trakten. Inslaget av död granved ökade i många av skogarna till följd av granbarkborreangrepp 2016. Inslaget av lövträd som björk och asp är ofta stort, och lövdominerade bestånd av lövbrännekaraktär förekommer också. I Skålvallsbrännans naturreservat finns lövbrännemiljöer som uppkom efter en skogsbrand 1933.

Området har tidigare präglats av återkommande skogsbränder, och det finns gott om spår efter skogsbränder som kolade stubbar och torrakor. Det finns rena tallbestånd men generellt dominerar granen i detta kuperade område. Tallmiljöerna finns ofta i anslutning till mindre våtmarker eller som hållmarkstallskog på berg med tunna jordtäcken.

Tabell 3. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Skogar V om Hennan.

Svampar	Lavar	Mossor	Kärlväxter	Djur
Brödtaggsvamp	Aspgelélav	Mörk husmossa	Knärot	Järpe
Doftskinn	Bårdlav	Vedtrappmossa	Korallrot	Lavskrika
Doftticka	Dvärgbägarlav		Ormbär	Mindre hackspett
Dropttaggsvamp	Garnlav		Spindelblomster	Slaguggla
Gräddticka	Kattfotslav		Skogsfru	Spillkråka
Gränsticka	Korallblylav		Torta	Tjäder
Kandelabersvamp	Luddlav		Ögonpyrola	Tretåig hackspett
Koralltaggsvamp	Lunglav			
Kristallticka	Skinnlav			
Rynkskinn	Skrovellav			
Stjärntagging	Stiftgelélav			
Tallticka	Stuplav			
Tickmussling	Violettgå tagellav			
Ullticka				
Vedticka				

Tabell 4. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Skogar V om Hennan.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Flisberget</u>	Naturreservat	95	Flerskiktad, grandominerad barrblandskog. Exklusiv vedsvampsflora samt hålhäckande fågelarter.
<u>Gräsberget</u>	Naturreservat	295	Naturskogsartad grandominerad skog, lövrik barrblandskog. Arter knutna till äldre asp, sälg och gran. Bitvis örtrikt.
<u>Kampstjärnsberget</u>	Naturreservat	40	Naturskog med dominans av gran. Vissa delar stort asp- och sälginslag. I sydväst litet område med blockrik tallskog.
<u>Lilieslåttsbäcken</u>	Naturreservat	62	Grandominerad skog med i vissa delar stort asp- och sälginslag.
<u>Lobåsberget</u>	Naturreservat	29	Grandominerad barrnaturskog. Hög bonitet, stora mängder gamla och grova träd.
<u>Skålvallbrännan</u>	Naturreservat	119	Lövskog med inslag av gran och tall som uppkommit efter skogsbrand. Massförekomster av nattviol, grönkulla och Jungfru Marie nycklar. Artrikt fågelliv.
<u>Tiadalen</u>	Naturreservat	43	Stor mängd döda och levande lövträd, samt bäckdrag med bördig granskog.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Värdetrakten domineras av skog och den dominerande markanvändningen är således aktivt skogsbruk. Hyggen, ungsogar och gallrade jämnåriga bestånd är vanliga i området. Marken inom värdetrakten ägs till övervägande del av Sveaskog. Värdetrakten innehåller sju naturreservat, som sammanlagt omfattar ca 680 ha. Naturreservatens värden rör främst grandominerad barrblandskog.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande, reglerande, kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, svamp och viltkött med mera. Skogarna i värdetrakten erbjuder även viktiga reglerande ekosystemtjänster genom att bland annat agera kolsänka. Trakten har också estetiska naturvärden som ger området kulturella ekosystemtjänster som kan utnyttjas via turism, bland annat genom fiske och andra naturupplevelser. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna. Ett alltför högt betetryck från älg kan också innebära ett hot mot lövvärden.

Byggda strukturer

Inom värdetrakten finns vägnät av både större och mindre grusvägar. Andra byggda strukturer är kraftledningsgator (stamnät) som korsar den norra delen av värdetrakten.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur-, friluftslivs- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. De naturvärden som berör biodiversitet bör också prioriteras i prövning och planering.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är Sveaskog och övriga markägare som brukar och sköter skogarna i området. Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen är också berörda aktörer som kan fatta beslut om skydd av naturvärden.

Förslag till åtgärder

- Granbiotoper lämnas orörda.
- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövriska trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i

gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.

- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhuggning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)
- [Sumpskog/dråg med naturskogskaraktär \(pdf\)](#)

Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn

För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

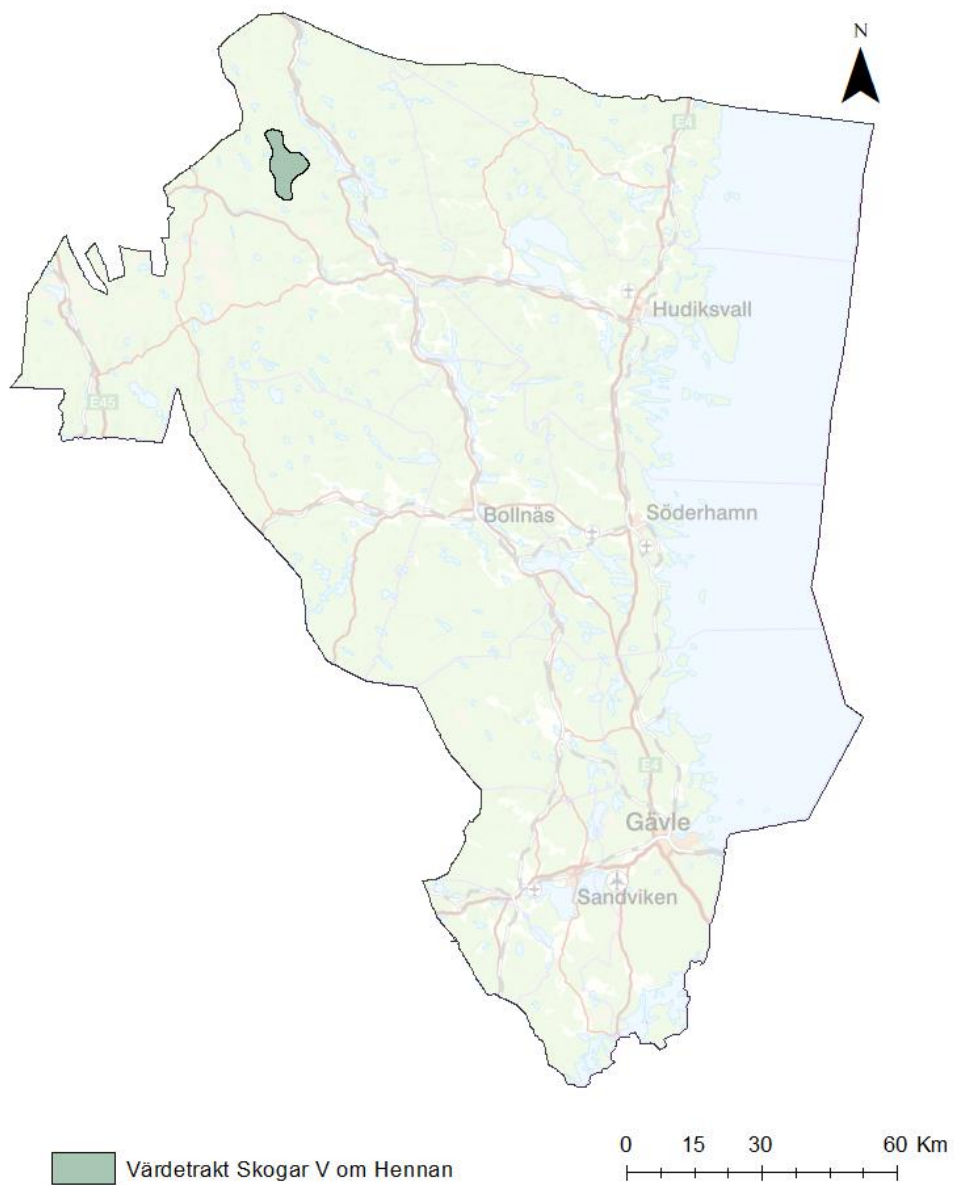
Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder (Naturvårdsverket)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdestrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 5. Värdetrakten Skogar V om Hennans lokalisering i Gävleborgs län.

3. N Hälsinglands gammelskogar

Id.nr.	XG0003
Län	Gävleborg
Kommun	Hudiksvall, Ljusdal, Nordanstig
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Brand, tallskog, löv
Värde	2020-03-30
Reviderad	2022-07-01

Bastjärnsrönningens naturreservat. Foto: Sofia Engberg, Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Denna värde-trakt är en av de mest värdefulla i länet. Här finns flera stora sammanhängande skogsområden med framför allt äldre tallnatturskog, men även lövrika skogar och grannatturskogar förekommer. Området ligger norr om Ljusdal, sträcker sig mellan Ramsjö och Hassela, och gränsar mot Västernorrlands län. Arealen är nästan 100 000 hektar, vilket gör området till länets näst största skogliga värde-trakt.

Trakten ligger i ett område som har en historik av att ha varit glest bebott och därmed sparsamt nyttjat. Först i och med dimensionsavverkningarna på slutet av 1800-talet började detta område brukas i större skala. Mest troligt har i princip all äldre skog i trakten påverkats av en eller flera dimensionsavverkningar från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Spår från tidigare bränder är förekommande i större delen av trakten. Brand är en naturlig process i den norrländska barrskogen och den sista stora skogsbranden i området var troligen år 1888. Brandprägel-n ligger bakom talldominansen och de bitvis större inslagen av äldre löv i området, i många fall rester av gamla lövbrännor. De större sammanhängande naturskogarna i trakten omges av stora ungskogar och äldre hyggen.

Figur 6. Värde-traktens utbredning samt formellt skyddade områden i värde-trakten.

Naturvärden

Inom denna stora värde-trakt finns många stora och sammanhängande skogsområden med äldre skog som har höga naturvärden. Gemensamt för dessa är att de i stor utsträckning är präglade av återkommande skogsbränder. Bränderna har givit upphov till flerskiktade brandpräglade tallskogar och lövbrännor. De senaste naturliga skogsbränderna ägde i de flesta fall rum under andra halvan av 1800-talet. Fram till dess brann skogarna naturligt ungefär två gånger vart hundra år. Skogarnas under

lång tid rika inslag av lövträd gör att det finns många lokaler för hotade arter som är knutna till lövträd.

Fina exempel på äldre brandpräglade tallskogar finns i Stensjöns och Hagåsens naturreservat. Brassbergets naturreservat är en välkänd lövbränna, och liknande lövrika skogar finns på fler ställen som till exempel Norrtjärnsberget, Burvassåsen och i Hagåsens naturreservat. Det rika lövinslaget har uppkommit efter brand i slutet på 1800-talet kombinerat med dimensionsavverkning och ett lågt betestryck av älg. Äldre grannaturskogar med höga naturvärden finns också, exempelvis på Måndagsberget.

Trakten omfattar även det stora och mycket skyddsvärda sandtallskogområdet i och omkring Gröntjärns naturreservat. Området består i huvudsak av tallskogar på ett glacifluvialt åssystem, med böljande marker och en större getryggsås som går i östvästlig riktning. Området hyser ett mycket stort antal sällsynta marksvampar men även skalbaggar knutna till tallved.

Det är vanligt med inslag av löv (björk, asp och sälg) i traktens gran- och blandbarrskogar. Övergångar mellan de olika skogstyperna på torr-frisk mark är vanliga. Flera av naturskogsobjekten har rika förekomster av hotade vedsvampar som är beroende av kontinuitet av död ved.

Våtmarkerna och fuktskogarna består främst av små myrar, sumpskogar och bäckdråg och förekommer främst i mosaik med fastmarksskogar. Fuktskogarna utgörs främst av lövblandade barrskogar på fuktig mark samt även av rena granskogar och blandbarrskogar.

Tabell 5. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värde-trakten N Hälsinglands gammelskogar.

Svampar	Lavar	Mossor	Kärlväxter	Djur
Blackticka Doftticka Finporing Gräddporing Gränstikka Gul taggsvamp Kandelabersvamp Koralltaggsvamp Rosenticka Tallticka Ullticka Violgubbe	Garnlav Lunglav Skrovellav Stiftgelélav Violettrå tagellav Varglav	Aspfjädermossa Liten hornflikmossa Vedtrappmossa	Knärot Kransrams Strutbräken Torta Trolldruva	Flodpärlmussla Grov tallkapuschong-bagge Slät tallkapuschong-bagge Spillkråka Tretåig hackspett

Tabell 6. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värde-trakten N Hälsinglands gammelskogar.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Basttjärnsrönningen</u>	Naturreservat	178	Högproduktiv granskog, sumpskog, bäckar, våtmark. Mycket artrikt. Delvis stormfällt.
<u>Bodsjöån</u>	Naturreservat	112	Gamla barrträd, grova/gamla lövträd. Spridda lågor, torrträd och högstubbar.
<u>Brassberget</u>	Naturreservat, Natura 2000	138	Länets största kända lövskogsområde. Brandpräglad, stora mängder döda eller döende träd. Intressant växtliv.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Flotthöljan</u>	Naturreservat, Natura 2000	108	Särpräglat lokalklimat på grund av forsarna i området. Artrikryptogamflora med flertalet hotade arter.
<u>Gladbäcken</u>	Naturreservat, Natura 2000	3	Källa. 5–10 meter djup ravin.
<u>Gröntjärn</u>	Naturreservat, Natura 2000	150	Vattenfylld dödisgrop utan inlopp och utlopp. Vattenståndsvariationer på över 13 meter.
<u>Gulliksberget</u>	Naturreservat	38	Tallnurskog med höga värden.
<u>Hagåsen</u>	Naturreservat, Natura 2000	267	Ett av länets mest opåverkade naturskogsområden. Tallskog av torr ristyp med hög brandfrekvens.
<u>Klövberget</u>	Naturreservat, Natura 2000	46	Olikåldrig ren granskog med hög bonitet. Rik på stormfällningar och granbarkborredödade granar.
<u>Lappkullen</u>	Naturreservat	138	Talldominerat naturskogsområde, brandpräglat.
<u>Lomtjärn</u>	Naturreservat	138	Urskogsartad tallskog av blåbärsristyp. Rikt inslag av överståndare, torrakor och lågor.
<u>Långtjärnsberget</u>	Naturreservat	517	Brandpräglade tallskogar med tydlig naturskogskaraktär. Mindre myrar, brandrefugiala granskogar, barrblandskogar.
<u>Måndagsskogarna</u>	Naturreservat	1863 ha	Gamla brandpräglade tallnurskogar samt naturskogar dominerade av gran och löv. Värdefulla, opåverkade våtmarker och vattendrag.
<u>Nedre Svartsvedåsen</u>	Naturreservat	10	Äldre granskog bitvis med inslag av asp och äldre tall. Rik på stormfällningar och granbarkborre-dödade granar.
<u>Norra Brassberget</u>	Naturreservat	141	Brandpräglad tallskog och lövbränna.
<u>Skånbrännan</u>	Naturreservat	27	Två mindre skogsområden som brann i juni 2008.
<u>Stensjön</u>	Naturreservat	453	Tallskog av lingonristyp, starkt präglad av bränder. Grova tallar upp mot 550 år gamla, stort inslag av torrakor och lågor.
<u>Övre Svartsvedåsen</u>	Naturreservat	31	Äldre granskog bitvis med inslag av asp och äldre tall. Rik på stormfällningar och granbarkborredödade granar.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Värdetrakten domineras av skog och den dominerande markanvändningen är således aktivt skogsbruk. Hyggen, ungskogar och gallrade jämnåriga bestånd är vanliga i området och tallskogen dominerar även den brukade skogen.

Naturreservaten i trakten omfattar sammanlagt nästan 2500 hektar. Merparten av de skyddade områdena har naturvårdsbränning som huvudsaklig skötselriktning.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande, reglerande, kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, ren- och viltkött med mera. Gammelskogarnas omfattande skogsareal är en del av de viktiga reglerande ekosystemtjänsterna länet erbjuder genom att bland annat agera kolsänka. Naturen kan även nyttjas till turism, bland annat genom fiske och andra naturupplevelser. Dessa friluftslivsvärden utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna. En ”förgraning” av skogarna medför mörka, täta skogar som är negativt för en hel del arter knutna till tall och kan i vissa fall motverka den positiva effekten av lämnad miljöhänsyn. Ett alltför högt betetryck från älg kan också innebära ett hot mot lövvärden.

Byggda strukturer

Inom värdetrakten finns vägnät som består av både större och mindre grusvägar. Järnvägsspår och kraftledningsgator korsar värdetrakten i det nordöstra hörnet. I vattendrag inom trakten finns spår av mänsklig påverkan och bebyggelse i form av både utrivna och aktiva dammar. De aktiva dammarna är reglerbara och används för elproduktion eller annan verksamhet.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur-, friluftslivs- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. Då området ligger inom brandtrakt bör planering och prövning ske med hänsyn till potentiell naturvårdsbränning och de områden som har högst prioritering för denna typ av åtgärd.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är bland annat de markägare som brukar och sköter skogarna i området, samt Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen som kan fatta beslut om skydd av naturvärden. Inom området finns turismnäring som är direkt beroende av de ekosystemtjänster som erbjuds.

Förslag till åtgärder

- Fortsatt naturvårdsskötsel med avseende på brand.
- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövriska trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

I trakten är brandprägel på skogarna stor och det är i huvudsak naturvärden knutna till denna störningsregim som är prioriterade, dvs äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Åtgärder för att bibehålla denna störningsregim i trakten är därför det som bör prioriteras. Först och främst bör naturvårdsbränning prioriteras i såväl befintliga äldre tallskogar men även som restaureringsåtgärd. Brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor är också prioriterade. Kan tillgången på gamla tallar och torrakor säkerställas i trakten kan arter knutna till dessa substrat ges en chans till långsiktig överlevnad.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Äldre sandtallskog \(pdf\)](#)
- [Yngre brandfält \(pdf\)](#)
- [Blockmarker \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihugning av träd, skapande av död ved etcetera.

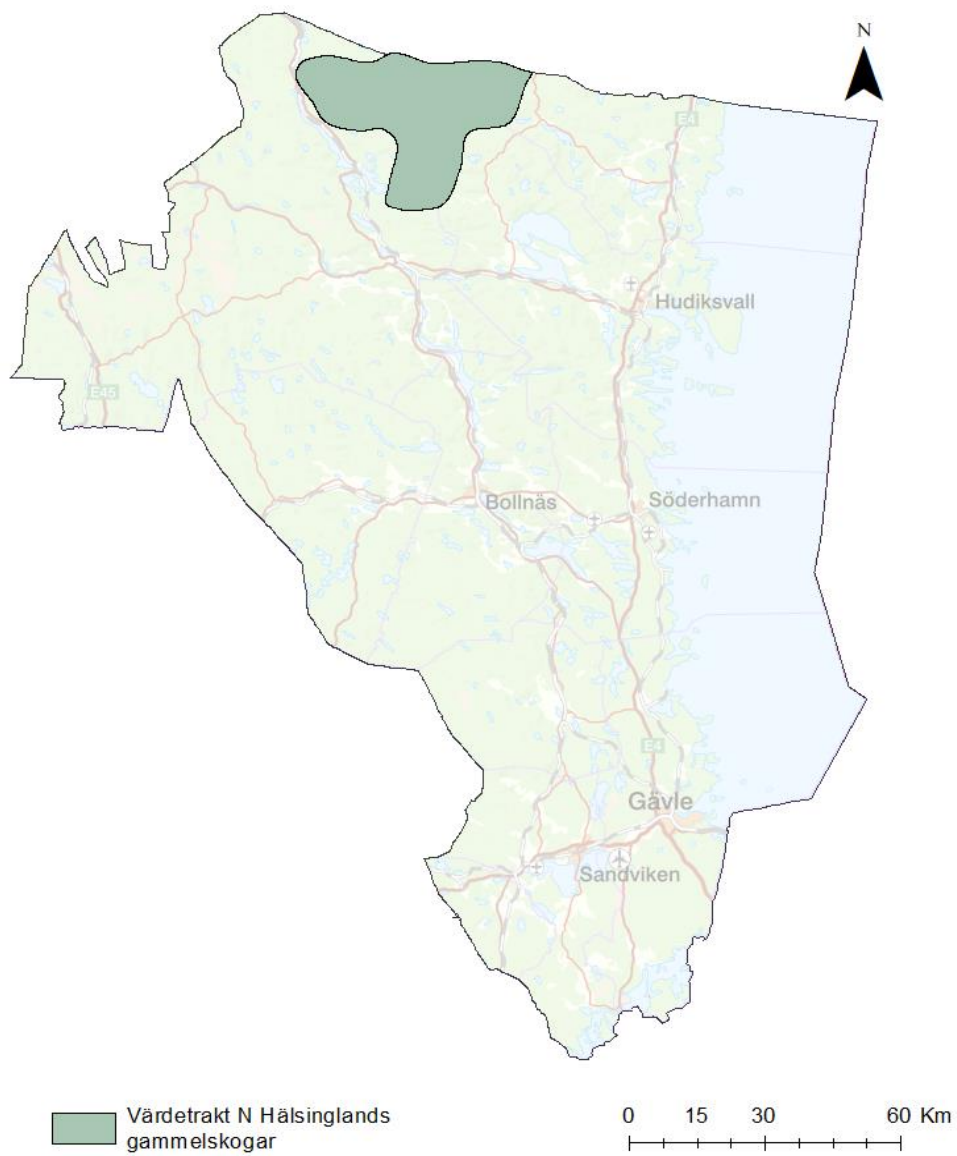
[Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder \(Naturvårdsverket\)](#)

Källor

[Länsstyrelsen Gävleborg \(2006\) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdetrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21](#)

[Länsstyrelsen Gävleborg \(webbplats\) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten \(webbplatsen besöktes april-maj 2022\)](#)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 7. Värdetrakten N Hälsinglands gammelskogars lokalisering i Gävleborgs län.

4. Skogar Ö Hassela

Id.nr.	XG0004
Län	Gävleborg
Kommun	Hudiksvall och Nordanstig
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Gran, löv
Värde	2019-09-13
senast reviderad	2022-07-01
Värde	
senast reviderad	

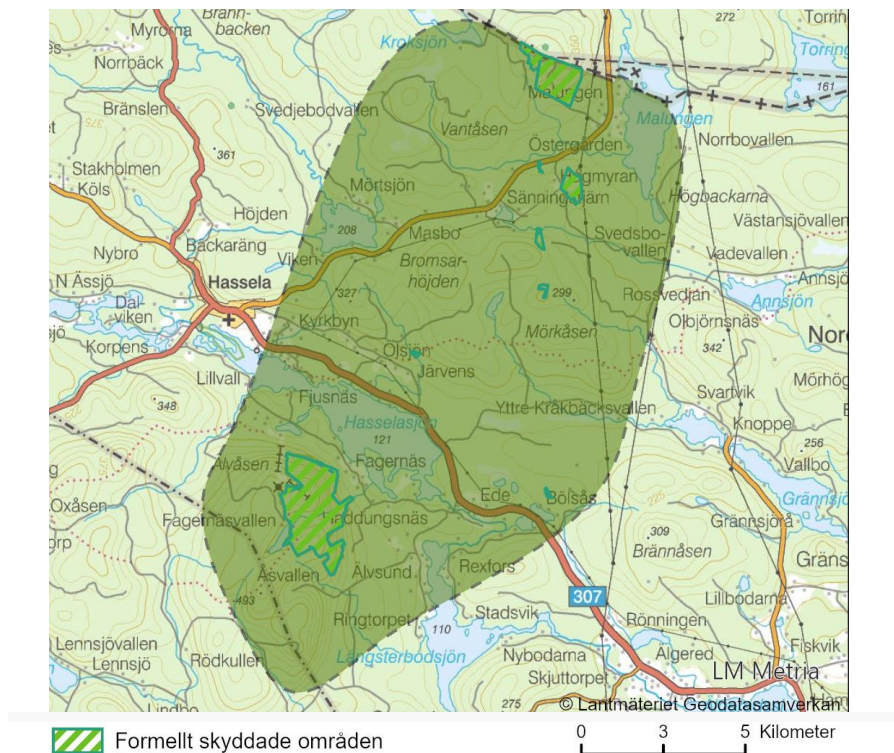

Hagmyrens naturreservat. Foto: Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Denna värdestrakt har tidigare varit en del av en storstrakt med V Norra Hälsinglands gammelskogar. Den nya avgränsningen sträcker sig från länsgränsen mot Västernorrlands län till strax söder om Hasselasjön. Området är cirka 15 600 hektar.

Trakten ligger i ett område som har en historik av att ha varit glest bebott och därmed sparsamt nyttjat. Först i och med dimensionsavverkningarna på slutet av 1800-talet började detta område brukas i större skala. Brand är en naturlig process i den norrländska barrskogen och spår från tidigare bränder är förekommande.

Figur 8. Värdestraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdestrakten.

Naturvärden

Bergen runt och öster om Hassela domineras av granskogar med ett mer eller mindre stort inslag av lövträd. Naturreservaten Älvåsen och Hästmyrberget representerar skogstyperna väl. Boniteterna varierar med läget, från senvuxna granskogar på fattiga marker till örtrika högbonitetsskogar i sänkor och raviner. Granbestånden är flerskiktade och hyser gott om äldre träd, och skogarna är ofta rika på hänglavar. Några av länets sista skogar med laven långskägg finns här. De kvarvarande skogarna växer ofta uppe på bergen i området, ibland med höglägeskaraktär. På hållmarker ersätts granskogen av hållmarkstallskog.

Inslaget av löv är ofta stort. Höga naturvärden knutna till björk och asp är dokumenterade, men i området finns också bitvis stora inslag av även andra lövträd som sälg, rönn, lönn och lind.

Många av skogarna påverkades kraftigt av vinterstormar 2011 och 2013, exempelvis i de båda naturreservaten Älvåsen och Hästmyrberget blåste 10-tals hektar granskog

omkull. 2016 dog delar av omgivande granskogar till följd av angrepp från granbarkborre. Störningen har påverkat de flesta äldre granskogar i trakten. Troligtvis kommer inslaget av lövträd bli stort i den skog som föryngras i stormfällningarna.

Tabell 7. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Skogar Ö Hassela.

Svampar	Lavar	Kärlväxter
Doftskinn	Kattfotslav	Knärot
Granticka	Korallblylav	Skogssvingel
Trådticka	Lunglav	Sötgräs
Ullticka	Långskägg	
	Skinnlav	
	Skrovellav	
	Stuplav	

Tabell 8. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Skogar Ö Hassela.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Hagmyran</u>	Naturreservat	42	Äldre barrblandskog med tydlig naturskogsdynamik. Grandominerat med inslag av gamla grova aspar. Gott om död ved med tillhörande rödlistade arter.
<u>Hästmyrberget</u>	Naturreservat	162	Starkt kuperat med flera raviner, barrblandskog ca 150–200 år, bitvis stort lövinslag och lågor. Äldre lövträd som asp, sälg, björk och rönn. Artrik växtlighet. (I norr angränsar Hästmyrberget mot naturreservatet Malungsfluggen i Västernorrlands län.)
<u>Älvåsen</u>	Naturreservat, Natura 2000	428	Bergsmassiv med en mosaik av naturtyper såsom gammal höjdlägesgranskog, hållmarkstallskog, örtrika bäckraviner och partier med ädellöv. I reservatet växer köseven, skogssvingel och sötgräs, tre av landets mest sällsynta skogsgräs.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Områdets ägarbild består delvis av Holmen Skog med ett antal splittrade områden, Svenska Kyrkan, SCA, Naturvårdsverket samt ett antal mindre skogsägare. Inom trakten finns tre naturreservat med en total areal på 632 hektar. Älvåsens naturreservat är föremål för utvidgning och arbete med att skydda ytterligare ett område är påbörjat.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, svamp och viltkött med mera. Skogen i värdetrakten har en viktig funktion som klimatreglerare genom att agera kolsänka. Områdets närhet till tätort och samhällen gör den också viktig för samhällsfunktioner som översvämningsskydd och dagvattenhantering. Närheten till Hassela och med Hasselasjön som ingår i området gör områdets kulturella ekosystemtjänster viktiga. Naturen kan nyttjas till turism, bland annat genom fiske och andra naturupplevelser. Dessa friluftslivsvärden utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten. Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna.

Bygda strukturer

Inom värdetrakten består vägnätet av större och mindre grusvägar samt belagd väg. Andra byggda strukturer är kraftledningsgator (stamnät) som gå genom hela värdetrakten samt i den nordöstra delen av trakten. I värdetrakten ligger också Hassela Ski Resort.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid planering av området bör ekosystemtjänster som påverkar samhällsfunktioner tas i beaktning, samt de kulturella ekosystemtjänster som påverkar boendes tätortsnära miljö. De naturvärden som berör biodiversitet bör också prioriteras i prövning och planering. Strandskyddet kring Hasselasjön är ett viktigt verktyg för att bevara naturvärden.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är främst markägare som brukar och sköter skogarna i området. Värdetrakten har många skogsägare, både privata och skogsbolag. Turismnäringen, där bland annat fiske i Hasselasjön är viktig, kan även beröras och aktörer inom näringen bör inkluderas i dialoger och samtal.

Förslag till åtgärder

- Granbiotoper lämnas orörda.
- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövrika trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.

- Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhuggning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Äldre Hallmarksskog \(pdf\)](#)
- [Sumpskog/dråg med naturskogskaraktär \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis

för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

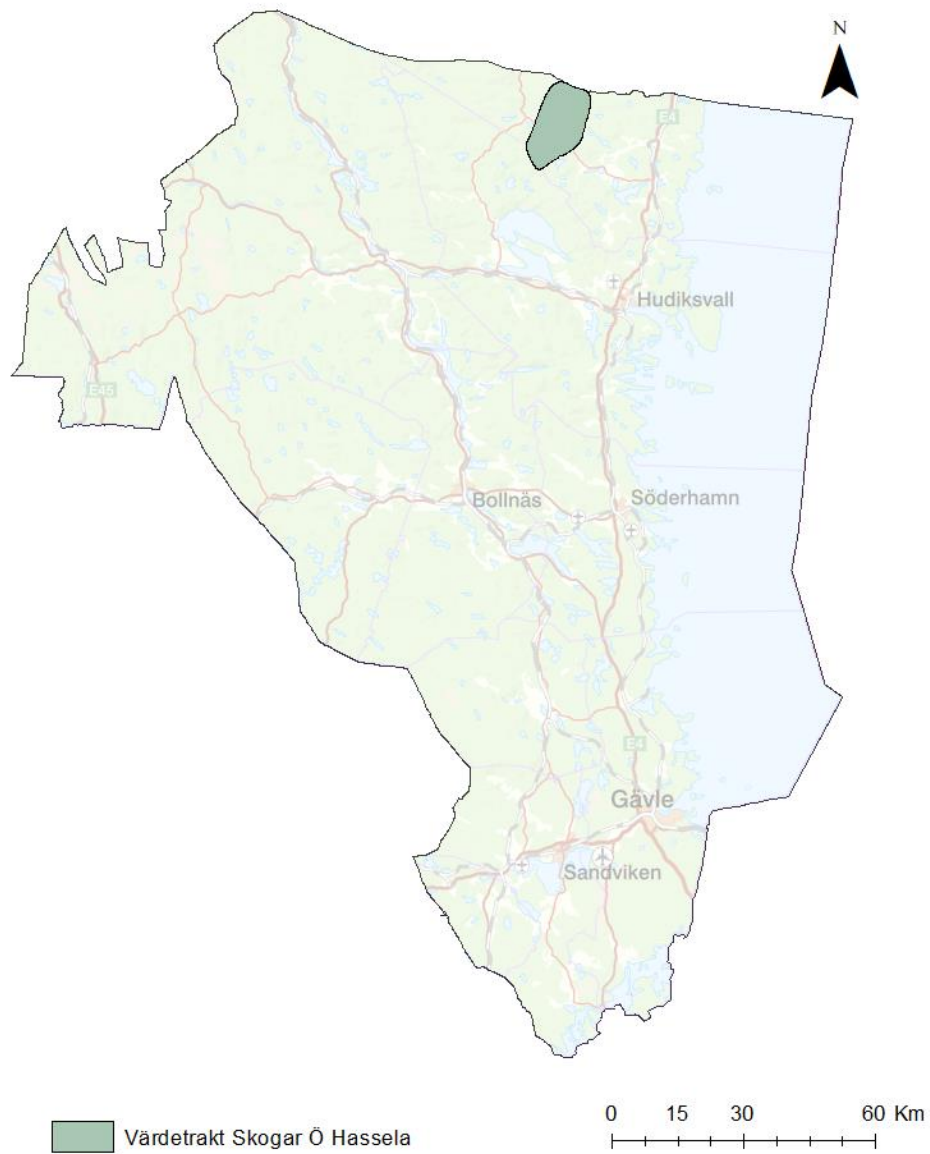
Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder (Naturvårdsverket)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdetrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 9. Värdetrakten Skogar Ö Hasselas lokalisering i Gävleborgs län.

5. Skogar NÖ om Dellen

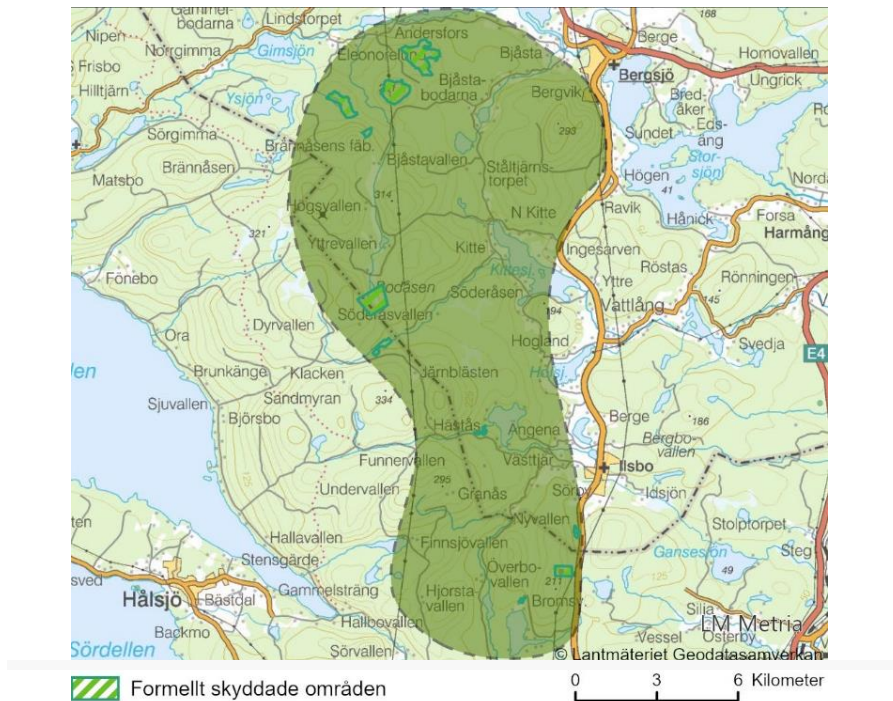
Id.nr.	XG0005
Län	Gävleborg
Kommun	Hudiksvall och Nordanstig
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Tallskog, granskog, löv
Värde	2019-09-13
senast reviderad	2022-07-01
Värde	
senast reviderad	

Bromsvallsbergets naturreservat. Foto: Karin Hansson, Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Värdetrakten nordöst om Dellen ligger strax norr om Hudiksvall på gränsen mellan Hudiksvall och Nordanstigs kommun. Den utpekade trakten är över 15 000 ha och följer vägen mellan Bergsjö och Edsta i öster, Älgeredssjön och mot Brännåsens fåbodar i väster.

Figur 10. Vårdetraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdetrakten.

Naturvärden

I det kuperade landskapet NÖ om Dellen finns relativt mycket äldre skogar som är opåverkade av modernt skogsbruk. Många av dessa ligger uppe på bergen och har ofta karaktär av hållmarkstallskog. Senvuxen tallskog i anslutning till klapperstensfält förekommer också. Tallskogarna har ofta inslag av riktigt gamla tallar, och torrakor och död ved kan förekomma, även om produktionen av ny tallved går långsamt. Trakten är betydelsefull för arter knutna till gammal och död tallved som vedsvampar och vedlevande skalbaggar. Skogarna i trakten har tidigare präglats av återkommande skogsbränder. De äldre skogarna som finns kvar upp på bergen kan dock vara praktiskt svåra att naturvårdsbränna.

I bördigare lägen finns också barrblandskogar och granskogar och lövinslaget av björk och asp kan vara stort. Flera av granskogarna i trakten fick ett tillskott på död granved under 2016 till följd av granbarkborreangrepp. I de befintliga naturreservaten Bromsvallsberget och Bodåsen är inslaget av gammal grov asp påtagligt. På Lönnåsen växer den sällsynta laven långskägg i äldre granskog, och på Skinnfällsberget finns en av länets största spelplatser för tjäder.

Tabell 9. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Skogar NÖ om Dellen.

Svampar	Lavar	Mossor	Kärlväxter	Djur
Doftskinn Granticka Lappticka Rosenticka Rynkskinn Stor aspticka Tallticka	Aspigelélav Garnlav Violettblå tagellav	Aspfjädermossa Liten hornflikmossa Vedtrappmossa	Blåsippa Grönpyrola Lopplummer Skogsnycklar Torta Ögonpyrola	Mindre hackspett Gråspett Tretåig hackspett

Tabell 10. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Skogar NÖ om Dellen.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Björnåsen</u>	Naturreservat	54	Höjdparterier dominerade av tallskog, längre ner på sluttningar ökar inblandning av gran. Gamla grova tallöverståndare och brandljud.
<u>Bodåsen</u>	Naturreservat	58	Blandskog med hög andel lövträd och botaniskt rikt område. Området består också av en myr med äldre tallar.
<u>Bromsvallsberget</u>	Naturreservat, Natura 2000	19	Barrblandskog av hög bonitet, inslag av enstaka gamla sälgar och grupper med grova aspar. Rikligt med lågor, högstubbar, döda och döende träd förekommer.
<u>Kransarna</u>	Naturreservat	76	Gles, olikåldrig talldominerad skog av torr lavristyp. Stora delar brandpåverkad.
<u>Svarvtjärnsbergen</u>	Naturreservat	35	Hänglavsrik naturskog med många döda liggande träd. Varierar mellan lövrik blandskog och lågvuxen örtrik granskog.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Värdetrakten domineras av skog och den dominerande markanvändningen är således aktivt skogsbruk. Hyggen, ungsogar och gallrade jämnåriga bestånd är vanliga i området.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödande*.

Skogen i värdetrakten har en viktig funktion som klimatreglerare genom att agera kolsänka. Områdets närhet till tätort och samhällen gör den också viktig för samhällsfunktioner som översvämningsskydd och dagvattenhantering. Närheten till flera tätorter som Bergsjö och Ilsbo gör områdets kulturella ekosystemtjänster som friluftsliv och naturupplevelser viktiga.

[Läs mer om ekosystemstjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna. Ett alltför högt betetryck från älg kan också innebära ett hot mot lövvärden.

Byggda strukturer

Byggda strukturer i värdetrakten består av ett vägnät med både större och mindre grusvägar. Kraftledningar går genom hela värdetrakten. I norra delen av värdetrakten finns det en reglerbar damm. I värdetrakten ligger också tätorten Bergsjö.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. Ekosystemtjänster som påverkar samhällsfunktioner tas i beaktning, samt de kulturella ekosystemtjänster som påverkar boendes tätortsnära miljö där värdetrakten ansluter till bland annat Bergsjö. De naturvärden som berör biodiversitet bör också prioriteras i prövning och planering. Strandskyddet kring bland annat Kittesjön är ett viktigt verktyg för att bevara naturvärden.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är dels markägare som brukar och sköter skogarna i området. Värdetrakten har en splittrad ägarbild där Holmen Skog och Svenska Kyrkan äger mindre stråk. Övriga områden är privatägda eller ägs av mindre bolag och aktörer. Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen kan fatta beslut om skydd av naturvärden.

Förslag till åtgärder

- Granbiotoper lämnas orörda (fri utveckling).
- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövrika trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhuggning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)
- [Sumpskog/dråg med naturskogskaraktär \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

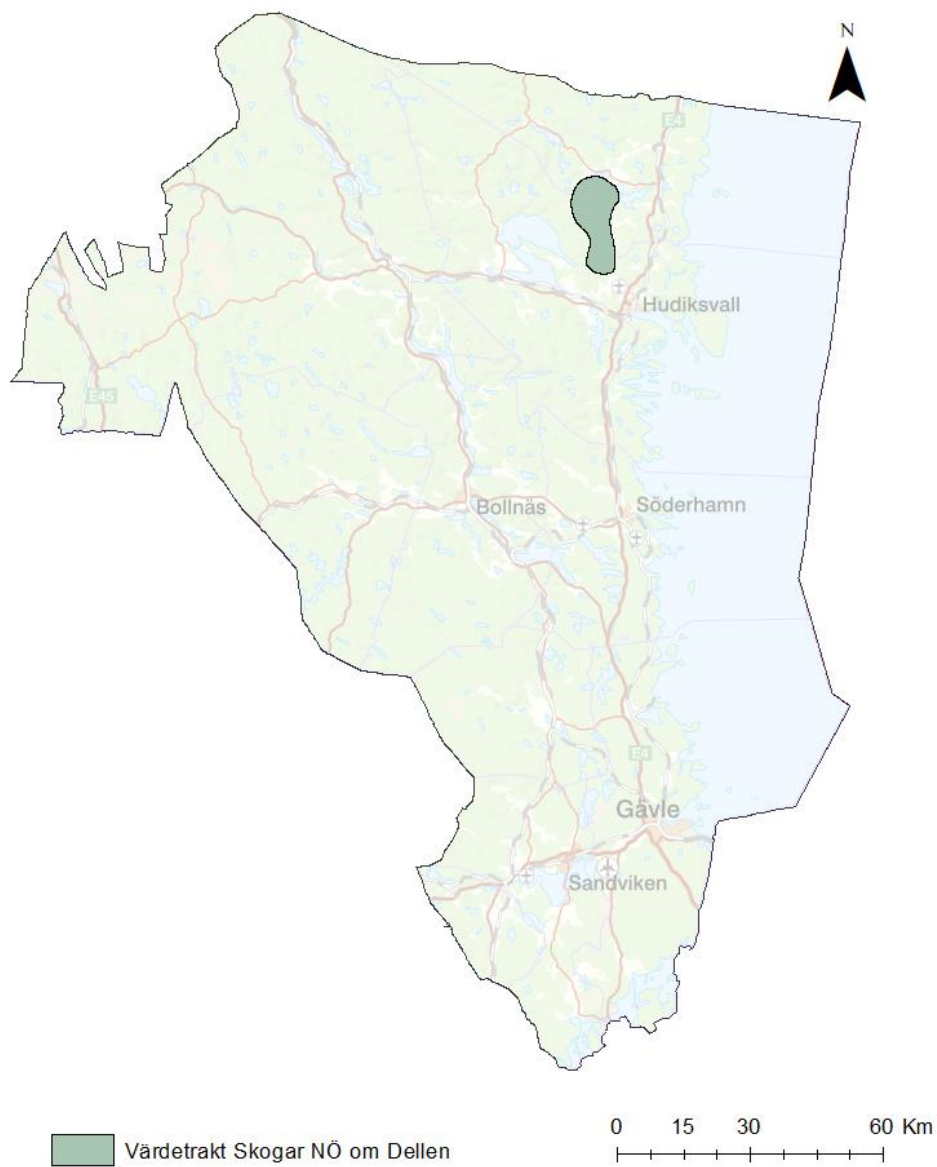
[Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder \(Naturvårdsverket\)](#)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värde-trakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 11. Värdetrakten Skogar NÖ om Dellens lokalisering i Gävleborgs län.

6. Gebbarnområdet

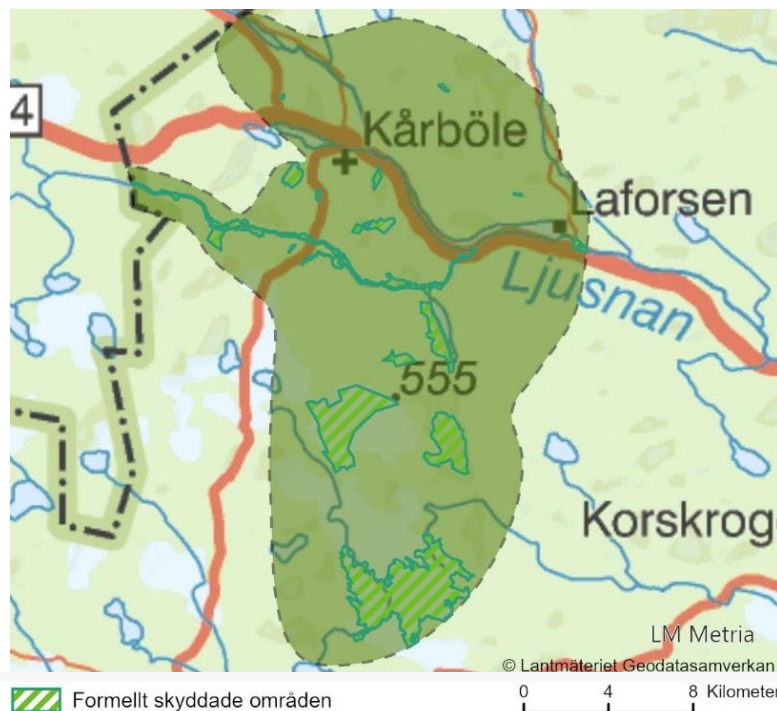
Id.nr.	XG0006
Län	Gävleborg
Kommun	Ljusdal
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Granskog, löv
Värde	2019-09-13
senast reviderad	2022-07-01
Värde	
senast reviderad	

Sillerbergets naturreservat. Foto: Henrik Gustafsson

Allmän information

Gebbarnområdets skogliga värde trakt ligger i Ljusdals kommun i skogarna runt om Kårböle. Trakten är ungefär 38 600 ha och omfattar den nord-sydliga dalgången vid Törnberget, höjdpaketet med myrkomplexen Skrebbmyran och Stormyran-Blistermyran samt följer både Ljusnan och Ängerån upp till länsgränsen mot Jämtlands län.

Figur 12. Värde traktens utbredning samt formellt skyddade områden i värde trakten.

Naturvärden

Här finns flera stora naturskogsområden med olika karaktär. I södra delen av trakten finns två stora skog-myrkomplex; Skrebbmyran och Blistermyran. Skrebbmyran är skyddat som naturreservat och här finns äldre brandpräglade tallskogar i anslutning till våtmarkerna, ofta som myrholmar. Blistermyran är skyddat som Natura 2000-område men här har framförallt våtmarkerna höga naturvärden. Risnosen och Törnberget är två större skogsreservat med omväxlande tall, gran- och barrblandsbestånd.

Skogarna i området är påverkade av återkommande skogsbränder fram till slutet av 1800-talet, och också av dimensionsavverkningar på 1800-talet. En del av värde traktens naturvärden är kopplade till den långvariga brandhistoriken och utgörs av äldre, brandpräglade talldominerade skogar, men det finns även värden kopplade till granskog, lövskog och lövrik skog.

I norra delen av trakten rinner Ängerån från Jämtland och mynnar i Ljusnan vid Ängra. I anslutning till vattendraget finns bestånd med äldre skog med höga naturvärden. På flera av de omgivande bergen växer också äldre skogar, vara ett par är skyddade som naturreservat. Den nordliga delen av värde trakten berördes av de stora vildbranderna 2018. Delar av Ängerån berördes, och även naturreservatet Gommorsberget. Branden har bitvis skapat skogliga naturvärden, och förstärkt

befintliga naturvärden. Delar av de områden som brann kommer att skyddas som naturreservat, i närheten av Ängerån och Gommorsberget samt helt nya områden nordöst om Kårböle.

Tabell 11. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Gebbarnområdet.

Svampar	Lavar	Mossor	Kärlväxter	Djur
Doftticka Fläckporing Gräddporing Gränstikka Lappticka Rosenticka Violmussling	Aspgelélav Bårdlav Dvärgbägarlav Korallblylav Lunglav Skinnlav Skrovellav Stiftgelélav Stuplav Varglav Violettgå tagellav	Vedtrappmossa	Knärot Mosippa Skogsfru Spindelblomster	Duvhök Kungsfågel Mindre hackspett Spillkråka Slaguggla Tretåig hackspett

Tabell 12. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Gebbarnområdet.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Gommorsberget</u>	Naturreservat	39	Brant sydsluttning med naturskog.
<u>Grötvallsskogen</u>	Naturreservat	65	Brandpräglad äldre barrskog med inslag av äldre lövträd.
<u>Jonasesmyran</u>	Naturreservat, Natura 2000	64	Gammal ofta grandominerad skog med åldrar över 250 år. Grova aspar. Naturvärden knutna till hydrologi och fuktigt lokalklimat.
<u>Kyrkberget</u>	Naturreservat, Natura 2000	47	Urskogsobjekt.
<u>Risnosen</u>	Naturreservat, Natura 2000	347	Bergsområde dominerat av gammal barrblandskog. Gott om död ved och många rödlistade arter.
<u>Sillerberget</u>	Naturreservat	48	Bergsbranter och naturskog. Grandominerad skog, förmodligen brunnen då lövinslag är stort i områden med asp, björk och sälg.
<u>Skrebbmyran</u>	Naturreservat	718	Skogsmyrmosaik med delvis höga skogliga värden.
<u>Stormyran-Blistermyran</u>	Natura 2000	1537	Stort och mångformigt myrkomplex med talrika småmyrar, fastmarkspartier, sumpskogar och tjärnar. Myrarna utgörs av strängflarkkärr, excentrisk mosse, sluttande mosse och trädbärande kärr. Fågellivet är rikt.
<u>Törnberget</u>	Naturreservat, Natura 2000	162	Drygt 110-årigt bestånd som uppkommit efter brand. Grandominerat i sluttningar, tall på höjdplatåer. I granskog bitvis stort lövinslag. Mycket död ved.
<u>Ängraån</u>	NVO, Natura 2000	280	Varierad miljö med känsliga biotoper.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Värdetrakten domineras av skog och den dominerande markanvändningen är således aktivt skogsbruk. Hyggen, ungskogar och gallrade jämnåriga bestånd är vanliga i området. Marken inom värdetrakten ägs till övervägande del av Sveaskog. Övriga områden ägs av Naturvårdsverket och Holmen Skog samt mindre delar privatägt. I området finns i dagsläget åtta naturreservat och ett naturvårdsområde, som sammanlagt omfattar 1770 ha. Degerkölsvallen är landskapsbildsskyddad.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödjande*.

Gammelskogarnas omfattande skogsareal är en del av de viktiga reglerande ekosystemtjänsterna länet erbjuder genom att bland annat agera kolsänka. Trakten har också estetiska naturvärden som ger området kulturella ekosystemtjänster som kan utnyttjas via turism, bland annat genom fiske och andra naturupplevelser. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

En ”förgraning” av skogarna medför också mörka, täta skogar som är negativt för en hel del arter knutna till tall och kan motverka den positiva effekten av lämnad miljöhänsyn i form av evighetsträd till exempel. Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna. Ett stort hot mot lövvärden är också ett alltför högt betetryck från älg.

Byggda strukturer

Vägnätet inom värdetrakten består av en större belagd väg, mindre och större grusvägar. Kraftledningsgator går igenom värdetrakten från norr till söder. I Ljusnan finns flertalet reglerbara dammar som används av kraftverk. I Kårån finns det en reglerbar damm och en linskäkt. I Borrån och Ångerån finns det dammar kvar som tidigare användes till flottning.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. De naturvärden som berör biodiversitet bör också prioriteras i prövning och planering.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är Sveaskog, Holmen Skog och övriga markägare som brukar och sköter skogarna i området. Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen är också berörda aktörer som kan fatta beslut om skydd av naturvärden. Förutom de markägare som förvaltar området sker turism i området, främst i form av fiske och andra naturupplevelser.

Förslag till åtgärder

- Naturvårdsskötsel med avseende på brand. Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhuggning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Granbiotoper lämnas orörda.
- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövrika trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

I trakten är brandprägel på skogarna stor och det är i huvudsak naturvärden knutna till denna störningsregim som är prioriterade, dvs äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Åtgärder för att bibehålla denna störningsregim i trakten är därför det som bör prioriteras. Först och främst bör naturvårdsbränning prioriteras i såväl befintliga äldre tallskogar men även som restaureringsåtgärd. Brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor kan också vara ett alternativ i vissa fall. Kan tillgången på gamla tallar och torrakor säkerställas i trakten kan arter knutna till dessa substrat ges en chans till långsiktig överlevnad.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)

- [Yngre brandfält \(pdf\)](#)
- [Blockmarker \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)

Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn

För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder (Naturvårdsverket)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdestrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 13. Värde trakten Gebbarnområdets lokalisering i Gävleborgs län.

7. Orsa Finnmark

Id.nr.	XG0007
Län	Gävleborg
Kommun	Ljusdal
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Brand, tallskog, löv
Värde	2019-09-13
senast reviderad	2022-07-01
Värde	
senast reviderad	

Hamra nationalpark. Foto: Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Värdetrakten ligger längst västerut i länet och gränsar mot både Dalarna och Jämtlands län. Området inkluderar en stor del av Gävleborgsdelen av Orsa Finnmark, och omfattar nästan 60 000 ha. De vanligast förekommande skogstyperna i trakten är barrblandskogar och tallskogar med renlavar. Skogarna är mestadels svagt produktiva och ligger på ganska hög höjd. I värdetrakten ligger några av länets högsta berg på upp till 700 meter över havet.

Värdetrakten bedöms som stark i ett regionalt perspektiv – andelen värdekärna och naturskog är hög och värdekärnorna är av generellt hög kvalitet. Trakten ligger i ett område som har en historik av att ha varit glest bebott och därmed sparsamt nyttjat. Först i och med dimensionsavverkningarna på slutet av 1800-talet började detta område brukas i större skala. Spår från tidigare bränder är förekommande. Brand är en naturlig process i den norrländska barrskogen och den sista stora skogsbranden i området var troligen år 1888.

Figur 14. Värdetraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdetrakten.

Naturvärden

Större delen av Orsa Finnmark, den del av Gävleborg som hör till Dalarnas landskap, omfattas av denna värdetrakt. Andelen äldre skogar med höga naturvärden är ovanlig hög här, och de värdekärnor som finns håller ofta mycket hög kvalitet. Generellt har detta hörn av länet påverkats mindre av modernt skogsbruk än övriga länet. Flera stora sammanhängande äldre skogar är skyddade som naturreservat, exempelvis Stora Korpimäki och Stora Sundsjöberget. Området är relativt kraftigt kuperat och många av de äldre skogarna ligger i anslutning till berg. Länets högsta berg är Stora Korpimäki som är drygt 700 meter högt.

Skogarna domineras av tall eller gran. Det finns många fina exempel på äldre flerskiktad tallskog som präglats av återkommande skogsbränder. Ofta innehåller dessa skogar relativt många tallöverståndare, som ofta är rejält gamla. Andelen död ved i form av torrakor och lågor kan också vara iögonfallande stort. Ett exempel på riktigt gammal orörd tallskog är den ursprungliga delen av Hamra nationalpark. Tallskogar med höga naturvärden finns både på flacka marker, ofta som skogs och myrmosaiker (till exempel Stora Korpimäki) och på högre berg (till exempel Stora Sundsjöberget).

En annan viktig skogstyp för trakten är gammal höjdlägesgranskog. De högsta topparna domineras ofta av gles och senvuxen granskog med gott om hänglavar och död ved. Exempel på sådan skog finns också i Stora Korpimäkis naturreservat, och här finns bland annat gott om fynd av ovanliga vedsvampar.

Värdetrakten har gott om naturvärden knutna till bränd skog. Det beror både på att skogarna tidigare påverkats av skogsbränder, men här har man också använt sig av hyggesbränningar som föryngringsmetod under större delen av 1900-talet. Det innebär att bland annat vedlevande skalbaggar knutna till bränd skog har kunnat leva kvar i området. Fortsatt naturvårdsbränning i trakten är mycket viktigt för att bibehålla naturvärdena.

Tabell 13. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Orsa Finnmark.

Svampar	Lavar	Kärlväxter	Djur
Fläckporing Gammelgranskål Gränsticka Klippticka Knölticka Rosenticka Ullticka Violticka	Blanksvart spiklav Blågrå svartspik Dvargbägarlav Garnlav Kortskaftad ärgspik Lunglav Skinnlav Skrovellav Vedflamlav Violettblå tagellav Varglav	Knärot	Brushane Spillkråka Storspov Tretåig hackspett Vågbandad barkbock

Tabell 14. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Orsa Finnmark.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Börningsberget</u>	Naturreservat, Natura 2000	102	Urskogsartad barrblandskog. Grova träd, ca 40 m höjd, 300 år. Torrakor och lågor med brandspår.
<u>Flarksjöberget</u>	Naturreservat, Natura 2000	293	Tall med insprängda granar, ålder på bestånd ca 200 år. Starkt kuperat med gölar och myrar.
<u>Gryssjömyran</u>	Naturreservat, Natura 2000	234	Värdefullt våtmarksområde med naturskog.
<u>Gryssjöån</u>	Naturreservat, Natura 2000	82	Orensade sidofåror, blockiga stränder, forsomslutna öar. Breda strandsnår, omgivande naturskog.
<u>Gärdes</u>	Naturreservat, Natura 2000	138	En blandning av olika typer av våtmarker, öppna blöta flarkkärr, skogsklädda fastare rikkärr och skogsklädda fastmarker.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Gönhammaren</u>	Naturreservat, Natura 2000	30	Bergsrygg med två toppar. Myr och småtjärnar. Skogbevuxen myr.
<u>Hamra</u>	Nationalpark	1381	Brandpåverkad urskogsartad barrskog, torrakor och lågor. Artrik kryptogamflora, artrik skalbaggsfauna.
<u>Hägenlammsmyran</u>	Naturreservat, Natura 2000	485	Stort våtmarksområde.
<u>Kvarnberget</u>	Naturreservat	99	Naturskogsområde med både tallskog och granskog. Brandpåverkat.
<u>Näverheden</u>	Naturreservat	138	Stort och sammanhängande område med naturskogsartad tall- och barrblandskog.
<u>Näveråsen</u>	Naturreservat, Natura 2000	20	Myrrik blåbärsgranskog, grova 300-åriga tallöverståndare. Svagt inslag av björk och sälg, lavbemängda granar ca 200 år.
<u>Rovenoppi</u>	Naturreservat	65	Äldre tallskog.
<u>Stora Korpimäki</u>	Naturreservat, Natura 2000	1901	Bergsområde, tallskog dominerar m. inslag av gran i fuktigare områden. Sjöar och tjärnar.
<u>Stora Sundsjöberget</u>	Naturreservat	672	Bergsområde, tallskog dominerar med inslag av gran i fuktigare områden. Sjöar och tjärnar.
<u>Tornmyran</u>	Naturreservat	191	Myrkomplex.
<u>Voxnan</u>	NVO/Naturreservat	773	Vattendrag omgiven av gles tallskog, barrblandskog och strandkärr, artrik flora. Harr och öring, förekomst av utter.
<u>Örnberget</u>	Naturreservat	111	Naturskogsområde, tallskog, granskog, spår av bränder.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Värdetrakten domineras av skog och den dominerande markanvändningen är således aktivt skogsbruk. Den södra delen av värdetrakten ligger inom allmännings- och besparingsskogar, medan den norra delen övervägande ägs av Sveaskog. Mindre delar ägs av Naturvårdsverket och Ljusdals Kommun. Orsa Finnmark innehåller Hamra Nationalpark, 14 naturreservat, ett frivilligt avsatt område, samt ett naturvårdsområde.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, ren- och viltkött med mera. Trakten är en del av de viktiga reglerande ekosystemtjänsterna länet som helhet erbjuder genom att bland annat agera kolsänka. Friluftsvärdena i Orsa Finnmark är höga med både nationalpark och vackra naturreservat. Aktiviteter såsom sportfiske är

populärt i området. Dessa friluftslivsvärden utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna. Ett alltför högt betetryck från älg kan också innebära ett hot mot lövvärden.

Byggda strukturer

Belagda vägar, större och mindre grusvägar ingår i vägnätet som existerar inom värdetrakten. Andra byggda strukturer som går genom trakten är järnvägsspår och kraftledningsgator. Vid Voxnan finns det en reglerbar damm och en damm som förr användes till flottning. Sandsjöån och Kölsjöån har varsin reglerbar damm.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är främst markägare som brukar och sköter skogarna i området. Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen kan fatta beslut om skydd av naturvärden. Inom området finns turismnäring som är direkt beroende av ekosystemtjänsterna som erbjuds.

Förslag till åtgärder

- Naturvårdsskötsel med avseende på brand. Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhugning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Granbiotoper lämnas orörda.
- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövrika trakter. Löv kan gynnas genom naturvårdsbränningar, men även genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.

- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

I trakten är brandprägelns på skogarna stor och det är i huvudsak naturvärden knutna till denna störningsregim som är prioriterade, dvs äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Åtgärder för att bibehålla denna störningsregim i trakten är därför det som bör prioriteras. Först och främst bör naturvårdsbränning prioriteras i såväl befintliga äldre tallskogar men även som restaureringsåtgärd. Brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor är också prioriterade. Kan tillgången på gamla tallar och torrakor säkerställas i trakten kan arter knutna till dessa substrat ges en chans till långsiktig överlevnad.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Yngre brandfält \(pdf\)](#)
- [Blockmarker \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövården inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder (Naturvårdsverket)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdestrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 15. Värdetrakten Orsa Finnmarks lokalisering i Gävleborgs län.

8. Ålkarstjärnarna

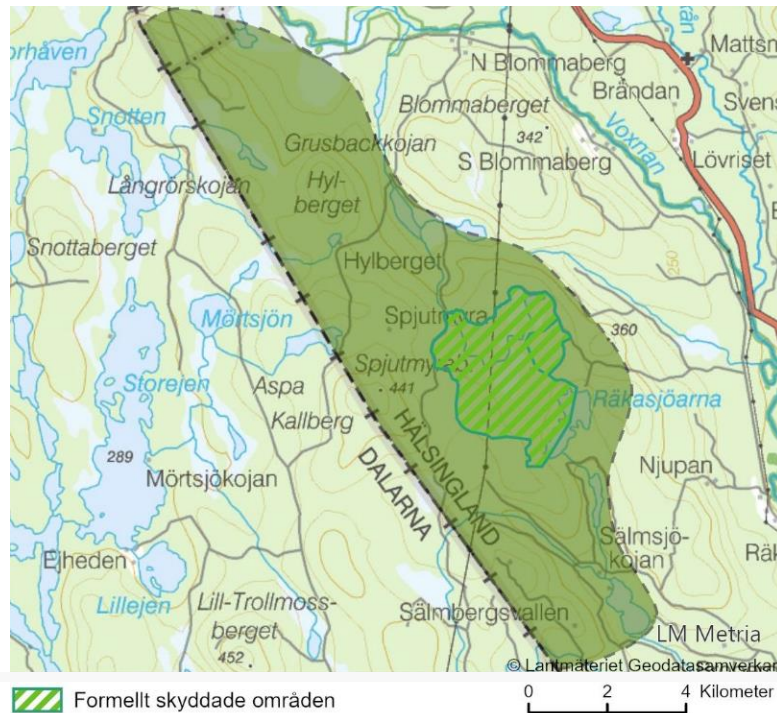
Id.nr.	XG0008
Län	Gävleborg
Kommun	Ovanåker
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Brand, tallskog
Värde	2019-09-13
senast reviderad	2022-07-01
Värde	
senast reviderad	

Ålkarstjärnarnas naturreservat. Foto: Robert Ahlberg, Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Ålkarstjärnarna är den minsta avgränsade skogliga värdeetrakten i Gävleborgs län, totalt ca 6200 ha. Värdeetrakten är belägen i Ovanåker kommun, direkt mot gränsen mellan Dalarna och Hälsingland väster om Voxnan.

Figur 16. Värdeetraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdeetrakten.

Naturvärden

Värdeetraktens främsta kännetecken är de brandpräglade flerskiktade tallskogarna. Värdeetraktens prioriterade naturvärden är kopplade till den långvariga brandhistoriken och gamla tallar, tallöverståndare, med brandljud och död tallved i form av torrakor och tallågor är områdets viktigaste biologiska element. Marken är i huvudsak flack och blockig. Troligen är det blockigheten som gjort att så stora arealer med tallnaturskog fått stå kvar i området.

Mitt i värdeetrakten finns ett myrkomplex som utgör ett av länets finaste skogs- och myrmosaiker, utpekad som både Natura 2000-område och skyddad som Ålkarstjärnarnas naturreservat. Den södra delen av värdeetrakten, kring Kallbergsån som går genom värdeetrakten, innehåller grannaturskogar samt delvis urskogsartad skog. Det finns lönn, sumpskogar och kärr med ringlav, en rik vedsvampsflora och ett antal rödlistade arter.

Värdeetrakten angränsar mot en av Dalarnas skogliga värdeetrakter. Närheten till skogar med höga naturvärden i Dalarna ökar möjligheten att bibehålla områdets höga naturvärden på sikt.

Tabell 15. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Ålkarstjärnarna.

Svampar	Lavar	Kärlväxter	Djur
Gräddporing Rosenticka Skrovlig taggsvamp Ullticka	Dvärgbägarlav Garnlav Lunglav Skinnlav Varglav Vitgrynig nållav	Knärot Spindelblomster	Smålom Tretåig hackspett Videsparv Ängspiplärka

Tabell 16. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Ålkarstjärnarna.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Ålkarstjärnarna</u>	Naturreservat, Natura 2000	788	Naturskogsområde med värdefull mosaik av gamla brandpåverkade skogar, myrmarker och öppet vatten.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Värdetrakten domineras av skog och den dominerande markanvändningen är således aktivt skogsbruk. Marken inom värdetrakten ägs av Sveaskog, Bergvik Skog och Naturvårdsverket, med Sveaskog som största ägare. Värdetrakten innehåller Ålkarstjärnarnas naturreservat. I Dalarnas län har naturvårdsbränningar i närheten av Ålkarstjärnarna utförts, något som gynnar även denna värdetrakts brandpräglade tallnaturskog.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, ren- och viltkött med mera. Ålkarstjärnarna bidrar till länets reglerande ekosystemtjänster genom att fungera som kolsänka. Trakten har också höga estetiska naturvärden och erbjuder möjligheter till friluftsliv. Dessa friluftslivsvärden utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna. Ett alltför högt betetryck från älg kan också innebära ett hot mot lövvärden.

Byggda strukturer

Vägnätverket inom värdestrakt en består utav större och mindre grusvägar. Annan byggd struktur är kraftledningsgator som går genom trakten.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är dels markägare som brukar och sköter skogarna i området. Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen kan fatta beslut om skydd av naturvärden.

Förslag till åtgärder

- Naturvårdsskötsel med avseende på brand. Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhugning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Granbiotoper lämnas orörda.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

I trakten är brandprägel på skogarna stor och det är i huvudsak naturvärden knutna till denna störningsregim som är prioriterade, dvs äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Åtgärder för att bibehålla denna störningsregim i trakten är därför det som bör prioriteras. Först och främst bör naturvårdsbränning prioriteras i såväl befintliga äldre tallsskogar men även som restaureringsåtgärd. Brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor är också prioriterade. Kan tillgången på gamla tallar och torrakor säkerställas i trakten kan arter knutna till dessa substrat ges en chans till långsiktig överlevnad.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Yngre brandfält \(pdf\)](#)
- [Blockmarker \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggnings av träd, skapande av död ved etcetera.

[Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder \(Naturvårdsverket\)](#)

Källor

[Länsstyrelsen Gävleborg \(2006\) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdetrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21](#)

[Länsstyrelsen Gävleborg \(webbplats\) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten \(webbplatsen besöktes april-maj 2022\)](#)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 17. Värdetrakten Ålkarstjärnarnas lokalisering i Gävleborgs län.

9. Rossen-Andersvallsmyran

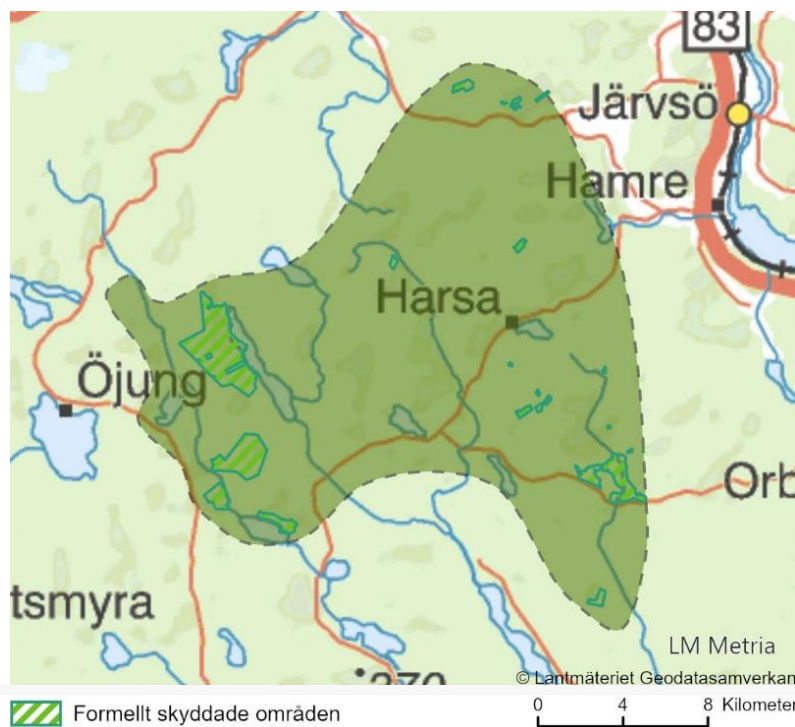
Id.nr.	XG0009
Län	Gävleborg
Kommun	Bollnäs, Ljusdal och Ovanåker
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Brand, tallskog, löv
Värde	2019-09-13
senast reviderad	2022-07-01
Värde	
senast reviderad	

Finnbrännans naturreservat. Foto: Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Rossen-Andersvallsmyrans skogliga värdeetrakt består av ett avsnitt hälsingelandskap på ca 37 000 ha sydväst om Järvsö. Värdeetrakten utgörs av en samling värdekärnor på höjdpärtiet mellan Voxnan och Ljusnan, där marken är flack eller tämligen svagt sluttande och lättillgänglig. Området ligger under 400-metersnivån, och östra delen innehåller en del större stråk med öppna myrar och skogsklädda myrar.

Figur 18. Värdeetraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdeetrakten.

Naturvärden

Värdeetraktens prioriterade naturvärden är kopplade till den långvariga brandhistoriken och utgörs av äldre, brandpräglade talldominerade skogar. I denna trakt finns även grannaturskog med höga naturvärden, samt värdefulla lövrika partier. I de största formellt skyddade områdena Grytaberget och Klimparna utgör naturvärden knutna till tall de mest värdefulla inslagen. Inom båda dessa områden har noggranna branddateringar gjorts som visar på att bränderna historiskt sett varit mycket frekventa och troligen både naturliga och antropogena.

Senaste branden i Grytaberget var 1866. Grytaberget är idag till stor del grandominerat, trots den stora brandpåverkan i äldre tid och de höga naturvärdena knutna till tall och brand. I området har man hittat ett stort antal rödlistade insekter knutna till död vet i sena nedbrytningsstadier. Karaktären på Klimparna är till stor del annorlunda med talldominerade skogar på magra marker. Delar av området har även gallrats på 1960-talet men totalt sett har Klimparna fortfarande karaktären av tallnaturskog.

Värdeetrakten utmärks i övrigt av barrnaturskog med visst till påtagligt inslag av asp. Bland de 55 rödlistade arter som hittats i Grytabergsområdet lever majoriteten på död

ved i olika nerbrytningsstadier. Sumpskogarna i trakten utgörs av bland annat kantskogar till öppna fattigmyrar och skogbeväxta myrdråg. Sumpskogarna utgör i flera fall delar av större skogsmyrsmosaiker. Flera naturvårdsbränningar har genomförts i området, och det är viktigt att fortsätta med naturvårdsbränningar i trakten för att bibehålla naturvärden knutna till brand.

Tabell 17. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Rossen-Andersvallsmyran.

Svampar	Lavar	Mossor	Kärlväxter	Djur
Borsttagging Doftticka Fläckporing Gräddporing Gränsticka Kristallticka Kolticka Lateritticka Laxporing Stjärntagging	Lunglav Varglav	Fällmossa Vedsäckmossa	Knärot Nattviol Skogsfru	Raggbock Reliktbock Stekelbock

Tabell 18. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Rossen-Andersvallsmyran.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Andersvallsslätten</u>	Naturreservat, Natura 2000	196,27	Våtmarker och slåttermyrar/ fuktängar. Sumpskogar.
<u>Andån</u>	Naturreservat, Natura 2000	141,93	Mosaik av naturtyper med olika fuktighet. Myr, sumpskog, fuktängar samt lövskog, naturskogsartad gran- och tallskog.
<u>Bondarvsvallsberget</u>	Naturreservat, Natura 2000	17,56	Källmyr och orörd granskog, inslag av björk, al och sälg. Urskogslikt med rik moss-, lav och svampflora
<u>Bursjöberget</u>	Naturreservat, Natura 2000	91,82	Naturskog. Brandpåverkad tallskog med stort lövinslag och grandominerad flerskiktad barrblandskog.
<u>Finnbrännabäcken</u>	Naturreservat	19,92	Gammal granskog på fuktig och kalkpåverkad mark. Lövinslag och död ved.
<u>Finnbrännan</u>	Naturreservat	8,71	Större nyckelbiotop, grannaturskog.
<u>Grytaberget</u>	Natura 2000	316,6	Gamla flerskiktade gransskogar, tallskogar och sumpdråg samt yngre skogar av lövbrännekarakter.
<u>Klimparna</u>	Natura 2000 (blivande naturreservat)	755,3	Brandpräglad landskap, stort sammanhängande väglöst område där spåren efter modernt skogsbruk är mycket små, äldre tallskog.
<u>Tunderåsen</u>	Naturreservat, Natura 2000	31,01	Naturskogsartad granskog med stort antal rödlistade arter och/eller signalarter kopplade till gran och lövträd

Nuvarande markanvändning och skötsel

Värdetrakten domineras av skog och den dominerande markanvändningen är således aktivt skogsbruk. Inom värdetrakten finns två Natura 2000 områden och sju

naturreservat, som Länsstyrelsen Gävleborg förvaltar och sköter om. Flertalet områden är frivilligt avsatta.

Inom denna trakt ligger en så kallad Ekopark, som Sveaskog pekat ut på sina marker som ett verktyg för att arbeta med naturvård. En ekopark är större sammanhängande landskap med höga naturvärden där minst hälften av den produktiva skogsmaken används för naturvårdsändamål. Skogsbruk bedrivs i de flesta ekoparker, men anpassas efter områdets natur- och kulturvärden.

Ekopark Grytaberg är totalt 2 703 hektar stort, varav 2 417 hektar är produktiv skogsmark och resten är myr. Enligt Sveaskogs Ekoparksplan är de ekologiska målbilder för området tallnurskog, grannurskog, lövnurskog samt lövrik barrnurskog. Sveaskog genomför restaureringsinsatser inom området för att stärka de ekologiska målbilderna. Sammanlagt kommer 478 hektar att restaureras, vilket motsvarar 20 procent av ekoparkens produktiva skogsmarksareal. I de områden där naturvårdsmålet är att skapa mer lövnurskog koncentreras framtida skötseln bland annat till luckhugning samt utglesning av gran och tall.

[Välkommen till Ekopark Grytaberg \(Sveaskogs webbplats\)](#)

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, ren- och viltkött med mera. Skogen i värdetrakten har en viktig funktion som klimatreglerare genom att agera kolsänka, vilket är en viktig reglerande ekosystemtjänst. Naturen kan även nyttjas till turism, bland annat genom fiske och andra naturupplevelser. Närheten till Järvsö och övriga samhällen gör områdets friluftslivsvärden viktiga, vilket utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledning eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna. Ett alltför högt betestryck från älg kan också innebära ett hot mot lövvärden.

Byggda strukturer

Vägnätet inom värdetrakten består av belagda vägar, större och mindre grusvägar. Exempel på andra byggda strukturer som existerar inom värdetrakten är vindkraftverk och kraftledningsgator.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. Då området ligger inom brandtrakt bör planering och prövning ske med hänsyn till potentiell naturvårdsbränning och de områden som har högst prioritering för denna typ av åtgärd. Vid planering av området bör ekosystemtjänster som påverkar samhällsfunktioner tas i beaktning, samt de kulturella ekosystemtjänster som påverkar boendes tätortsnära miljö.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är främst markägare som brukar och sköter skogarna i området. Den största markägaren i området är Bergvik Skog, mindre delar ägs av Sveaskog, Holmen Skog, Svenska Kyrkan och Naturvårdsverket. Ungefär hälften av området ägs privat eller av mindre bolag. Inom området finns turismnäring som är direkt beroende av de ekosystemtjänster som erbjuds.

Förslag till åtgärder

- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövrika trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Granbiotoper lämnas orörda.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Naturvårdsskötsel med avseende på brand. Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhugning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

I trakten är brandprägel på skogarna stor och det är i huvudsak naturvärden knutna till denna störningsregim som är prioriterade, dvs äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Åtgärder för att bibehålla denna störningsregim i trakten är därför det som bör prioriteras. Först och främst bör naturvårdsbränning prioriteras, i befintliga äldre tallskogar men även som restaureringsåtgärd i yngre bestånd. Brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor kan också vara ett alternativ i vissa fall. Målet bör vara att tillgången på gamla tallar och torrakor ska säkerställas i trakten så att arter knutna till dessa substrat ges en chans till långsiktig överlevnad.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktions-skogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Yngre brandfält \(pdf\)](#)
- [Blockmarker \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

[Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder \(Naturvårdsverket\)](#)

Källor

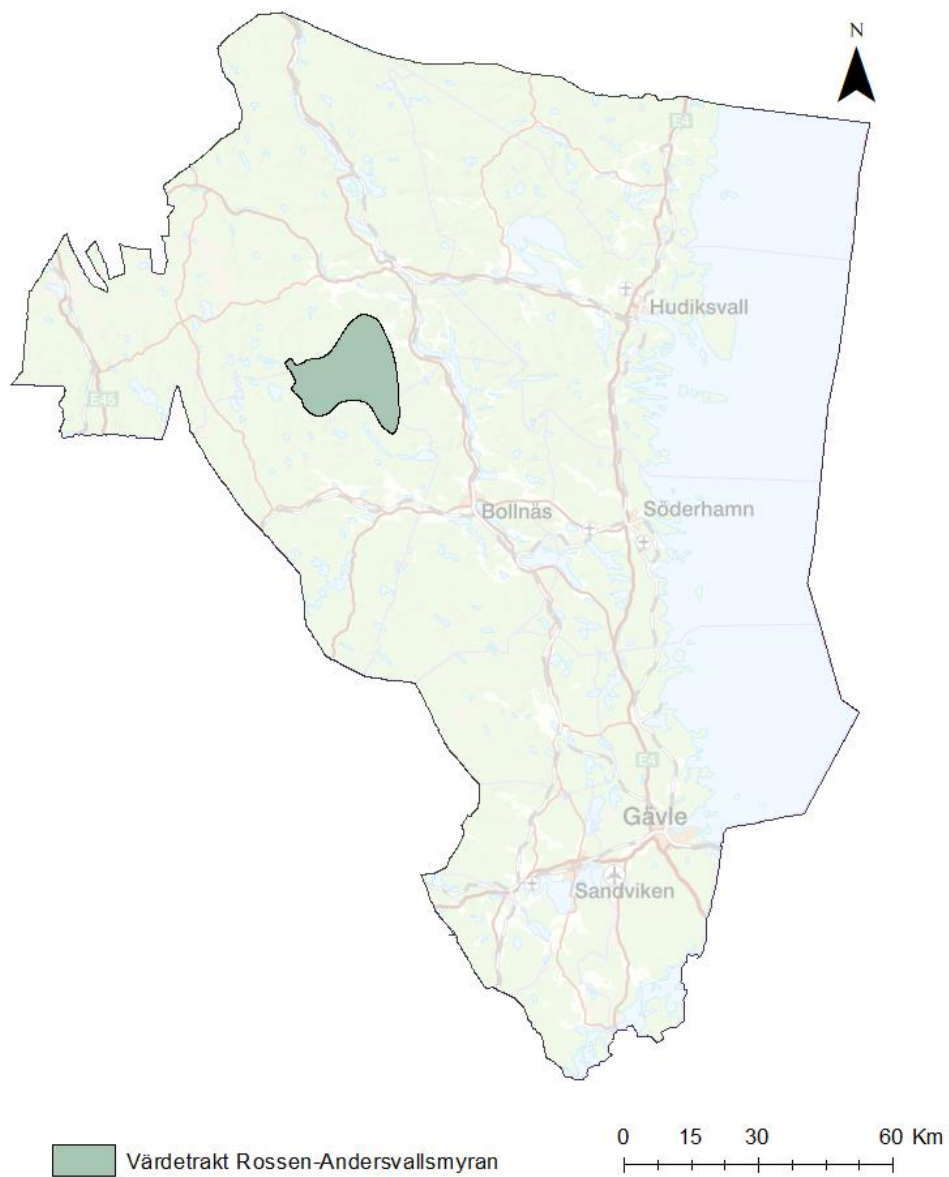
Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värde-trakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Sveaskog (2009) Ekoparksplan Grytaberg

Sveaskog (webbplats) Välkommen till Ekopark Grytaberg (webbplatsen besöktes i maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 19. Värdetrakten Rossen-Andersvallsmyrans lokalisering i Gävleborgs län.

10. Skogar SV Hudiksvall

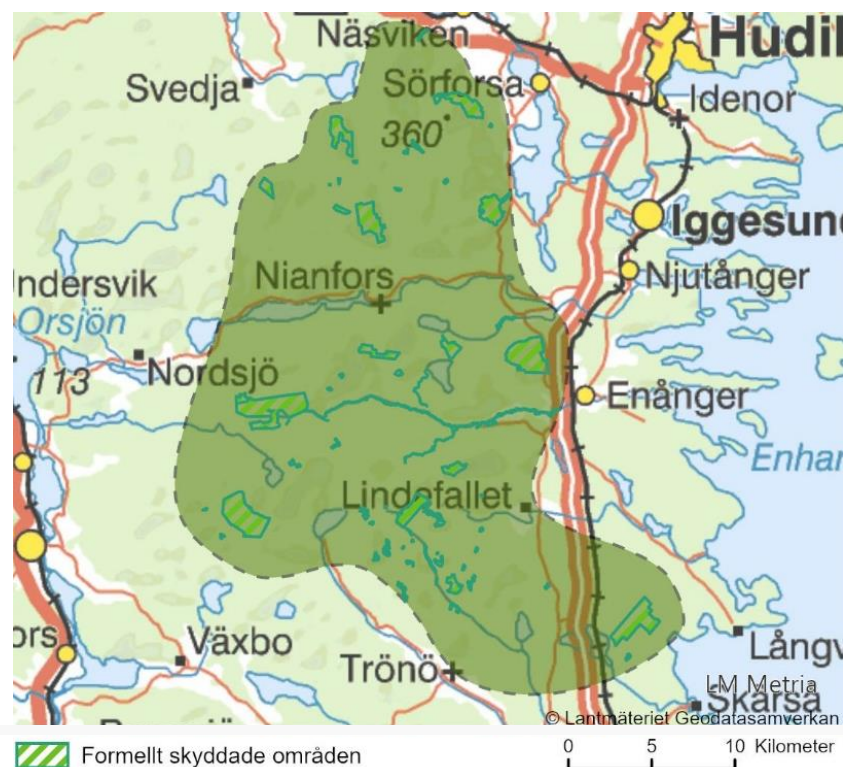
Id.nr.	XG0010
Län	Gävleborg
Kommun	Bollnäs, Hudiksvall, Söderhamn
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Tallskog, löv
Värde	2019-09-13
senast reviderad	2022-07-01
Värde	
senast reviderad	

Alsjöåsens naturreservat. Foto: Helena Persson, Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Värdeetrakten ligger, som namnet beskriver, sydväst om Hudiksvall. Området är ungefär 67 000 ha stort och sträcker sig från Näsvisken och Sörforsa i norr, över Nianfors, Lindofallet och ner mot Trönö och Långvind i söder. Området är kuperat och domineras av ett stort antal höga berg. Markerna varierar från hårt svallade marker med bland annat hällmarkstallskog till riktigt produktiva granskogar med stort lövinslag. I västra delen har bergarten låg vittringsintensitet och i östra delen hög. Det finns flera berg av sydväxtskaraktär, men också bergsbranter med naturskog i andra väderstreck.

Figur 20. Värdeetraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdeetrakten.

Naturvärden

Det bergiga området sydväst om Hudiksvall har en ansamling av skogar med höga naturvärden. Ofta är de på eller i anslutning till berg och bergsbranter. Många områden har formellt skydd och här finns även gott om värdekärnor utanför skyddade områden. Utmärkande för trakten är det stora lövinslaget, framförallt av asp. Det finns många intressanta fynd av hotade arter knutna till just asp i denna värdeetrakt. De lövrika skogarna har uppkommit efter skogsbränder, men det rör sig också om lövrika successioner efter avverkningar på 1800-talet.

Asprika barrskogar i bergssluttningar är karaktäristiska. Gelélavsamhällen på asparna är vanliga och flera naturskogar har synnerligen rika populationer av gelélavar, i högre grad än i andra delar av länet. I Ysberget-Laxtjärnsbergets naturreservat finns västlig njurlav. Inom barrblandskogar på frisk mark utgörs värdekärnorna av ren granskog eller barrblandskogar, ofta med tallöverståndare, med påverkan av rörligt

markvatten, samt inslag av asp och enstaka lönnar. I området finns många äldre fåbodvallar, och naturvärden knutna till betad skog finns delvis kvar.

I trakten finns en hel del naturvärden kopplade till brand, och det vore därför värdefullt att genomföra naturvårdsbränningar här för att skapa lövrika skogar för framtiden. Däremot är områdena ofta praktiskt svåra att bränna, vilket har att göra med det starkt kuperade landskapet.

Tabell 19. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Skogar SV Hudiksvall.

Svampar	Lavar	Mossor	Kärlväxter	Djur
Doftskinn	Aspgelélav	Liten hornflikmossa	Blåsippa	Reliktbock
Granticka	Bårdlav	Vedsäckmossa	Knärot	Tretåig hackspett
Gränsticka	Garnlav	Vedtrappmossa	Tibast	
Kristallticka	Grynig gelélav	Vågig sidenmossa	Trolldruva	
Lappticka	Kattfotslav			
Rosenticka	Luddlav			
Rynkskinn	Lunglav			
Stor aspticka	Ringlav			
Ullticka	Skinnlav			
Ulltickeporing	Violettgrå tagellav			
Veckticka				
Vedticka				
Violmussling				

Tabell 20. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Skogar SV Hudiksvall.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Alsjöåsen</u>	Naturreservat	157	Barrblandskog, hållmarkstallskog, granskog
<u>Blacksås</u>	Naturreservat	223	Brant utsiktsberg med gammal flerskiktad tallskog, gles höjdlägesgranskog, asprik barrnatureskog i blockbrant, lövrik bördig granskog, mycket gelélavar
<u>Bleckbergens urskog</u>	Naturreservat	4	Barrblandskog med inslag av löv. Tallar på över 400 år, granar på över 250 år. Torrakor och vindfällen. Översilningskärr med botaniska värden.
<u>Boda</u>	Naturreservat	11	Högrest granskog ca 70–200 år på bördig mark. Bitvis lundartad vegetation med lönn, blåsippa, trolldruva och lundelm.
<u>Grossjöberget</u>	Naturreservat	419	Kuperad terräng med urskogsartad brandpåverkad barrblandskog med stort lövinslag. Gamla grova tallar och aspar, inslag av lind och lönn, död ved. Rikt växt- och djurliv.
<u>Långbro</u>	Naturreservat	155	Olikåldrade delvis skiktade bestånd av barrblandskog. Äldre delar 150–200 år, mycket lågor och torrakor. I aspdominerade delar förekommer sällsynta kryptogamer.
<u>Mössbobäcken</u>	Naturreservat	85	Opåverkat kärrkomplex. Ringlav, aspgelélav, violettgrå tagellav, grynig gelélav.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Norrberget</u>	Naturreservat	9	Lövrikt område i sluttning med nyckelbiotop i östra delen. Mager tallskog mot toppen.
<u>Oppsjöskogen</u>	Naturreservat	21	Gammal granskog med myrstråk, delvis översilning. Örtrikt.
<u>Rännkullarna</u>	Naturreservat	62	Sydväxtberg. Lövrik barrskog, rönn, hållmarkstallskog. Aspgelélav, solfjäderlav, <i>Chaenotheca spaerocephala</i> .
<u>Skvallerbäcken</u>	Naturreservat	320	Kustnära mosaikartat skogs- och myrlandskap.
<u>Stora Öråsen</u>	Naturreservat	50	Varierade naturtyper. Domineras av tallskog med rikare och fuktigare delar som domineras av gran.
<u>Storberget</u>	Naturreservat	183	Barrblandskogar med emellanåt stort inslag av asp och björk samt enstaka sälgar och rönnar. Hållmarkstallskogar.
<u>Svarttjärnsberget</u>	Naturreservat	55	Berg bevuxet med senvuxen hållmarkstallskog, i svackorna övergår till hänglavsrik barrblandskog. Tydliga spår från äldre bränder. Brandfält från vildbränna 2009.
<u>Ysberget- Laxtjärnsberget</u>	Naturreservat	398	Slutfasen av lövdominerat successionsstadium efter brand (1866 och 1869) med mycket grova aspar. Intressant flora och fauna.
<u>Änga-Tjännåsen</u>	Naturreservat	380	Talldominerade skogar, bitvis grandominerat, höga aspinslag. Hållmarkstallskogar. Geologiska värden inkluderar klapperstensfält, tydliga strandlinjer samt kalottberg.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Ägarbilden i värdetrakten är splittrad. Större sammanhängande delar ägs av Holmen Skog. I övrigt äger Sveaskog, Naturvårdsverket samt Svenska Kyrkan mindre delar. Resterande mark ägs av andra privata aktörer och mindre bolag.

I området finns 16 naturreservat och två samrådsområden. För att på sikt kunna bibehålla lövrika skogar är det önskvärt att sköta skogar med naturvärden knutna till löv så att lövinslaget behålls, och så att nya lövrika bestånd skapas för framtiden.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, ren- och viltkött med mera. Skogen i värdetrakten har en viktig funktion som klimatregerare genom att

agera kolsänka, vilket är en viktig reglerande ekosystemtjänst. Naturen kan även nyttjas till turism, bland annat genom fiske och andra naturupplevelser.

Inom värdetrakten finns ett stort antal samhällen och området ligger nära tätorter som Hudiksvall och Iggesund. Områdets närhet till dessa tätorter och samhällen gör den viktig för samhällsfunktioner som översvämningsskydd och dagvattenhantering. Områdets friluftslivsvärden är också mycket viktiga, vilket utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring. Som stödande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Bygda strukturer

Vägnätet inom värdetrakten består av belagda vägar, större och mindre grusvägar. Andra byggda strukturer som existerar inom värdetrakten är järnvägsspår och kraftledningsgator. I värdetrakten ligger också Skidbacken Fågelhällan.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. Vid planering av området bör ekosystemtjänster som påverkar samhällsfunktioner tas i beaktning, samt de kulturella ekosystemtjänster som påverkar boendes tätortsnära miljö. De naturvärden som berör biodiversitet bör också prioriteras i prövning och planering.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är de markägare som brukar och sköter skogarna i området. Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen kan fatta beslut om skydd av naturvärden. Samhällen och omkringliggande tätorter har betydande intressen i området och bör inkluderas som aktörer i ett vidare arbete med värdetrakten. Inom området finns turismnäring som är direkt beroende av de ekosystemtjänster som erbjuds.

Förslag till åtgärder

- Naturvårdsskötsel för att gynna asp- och lövrika skogar. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

I trakten är brandprägel på skogarna stor och det är i huvudsak naturvärden knutna till denna störningsregim som är prioriterade, dvs äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Åtgärder för att bibehålla denna störningsregim i trakten är därför det som bör prioriteras. Först och främst bör naturvårdsbränning prioriteras, i befintliga äldre tallskogar men även som restaureringsåtgärd i yngre bestånd. Brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor kan också vara ett alternativ i vissa fall. Målet bör vara att tillgången på gamla tallar och torrakor ska säkerställas i trakten så att arter knutna till dessa substrat ges en chans till långsiktig överlevnad.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Yngre brandfält \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du äger skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

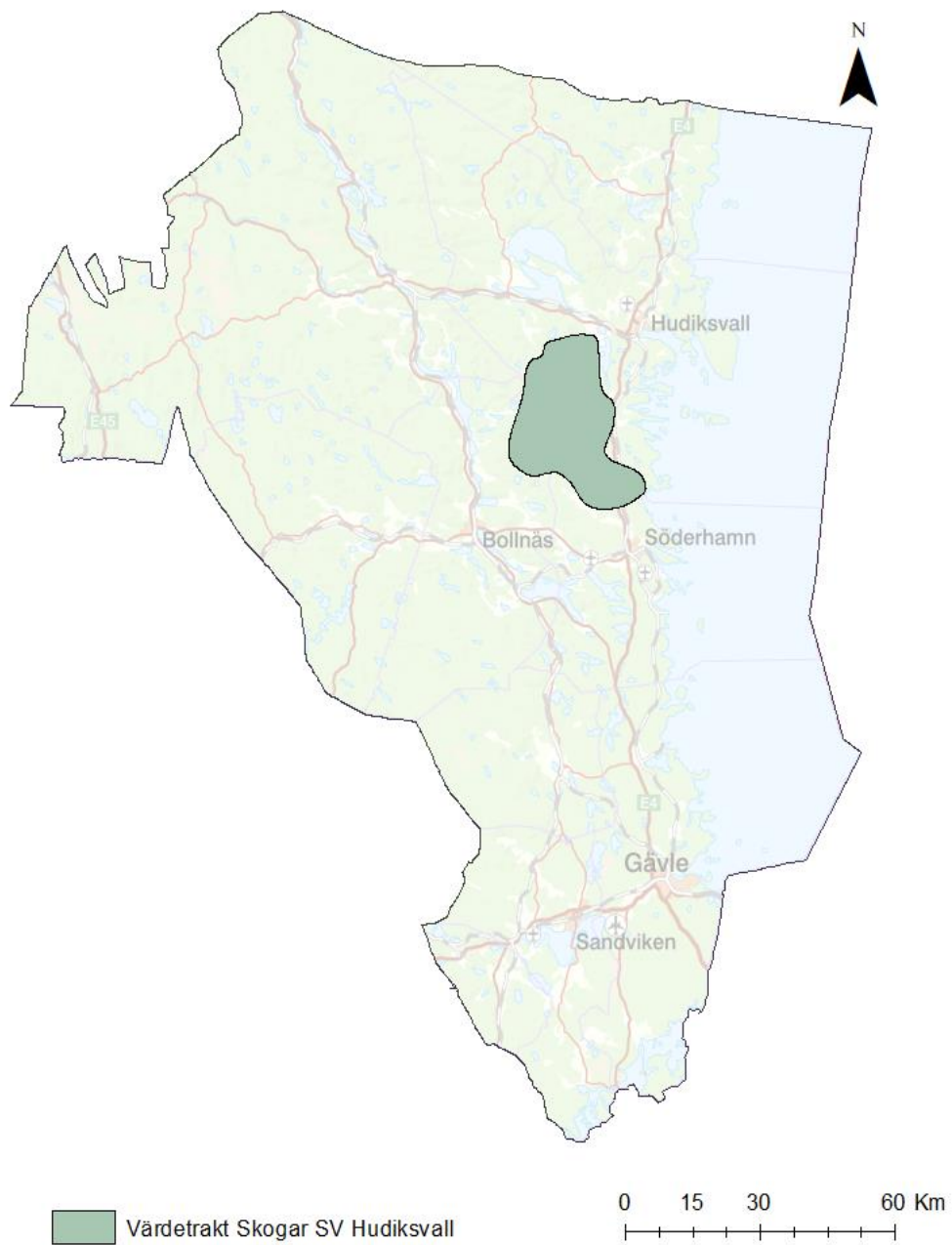
[Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder \(Naturvårdsverket\)](#)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värde-trakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 21. Värdetrakten Skogar SV Hudiksvalls lokalisering i Gävleborgs län.

11. Hornslandet-Agön

Id.nr.	XG0011
Län	Gävleborg
Kommun	Hudiksvalls kommun
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Tallskog, löv
Värde	2019-09-13
senast reviderad	2022-07-01

Agön-Kråköns naturreservat. Foto: Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Denna skogliga värdeetrakt omfattar Hornslandet som är en stor skogsklädd halvö utanför Hudiksvall med stora arealer klapperstensfält och berg, brandpräglad kusttallskog varierat med produktiva lövrika skogar. Den sträcker sig längs kusten ner till Engånger, och ett antal omkringliggande öar ingår i värdeetrakten, varav Agön är den största. Området är ca 22 300 ha stort, men en stor del av ytan utgörs av vatten.

Hornslandet med sin säregna natur och sin 2 mil långa och orörda kuststräcka är ett mycket populärt område för friluftsliv och naturupplevelser. Här finns utmärkta möjligheter för bad, vandring och fiske. Hornslandet är riksintresse för friluftsliv och naturvård.

Figur 22. Värdeetraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdeetrakten.

Naturvärden

Skärgården utanför Hudiksvall har skogar med mycket höga naturvärden. Gammal tallskog på och i anslutning till hällmarker och klapperstensfält förekommer rikligt. Större ytor med äldre tallskog finns båda på Hornslandet och på Agön.

Upprepade skogsbränder har satt en stor prägel på skogarna i värdeetrakten. Hornslandet brann senast år 1888. Värdeetraktens prioriterade naturvärden är kopplade till den långvariga brandhistoriken och utgörs av äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. I trakten finns även mindre bestånd av gammal, naturskogsartad granskog med höga naturvärden.

På klapperstenstränderna växer karaktärsarter som till exempel strandråg och gultåtel och många olika lavar. På de magra och blockiga markerna finns det gott om senvuxna tallöverståndare och solexponerad död ved. Jättepraktbagge och raggbock är två stora vedlevande skalbaggar som finns på Hornslandet i dessa miljöer.

Hornslandet har flera skogsområden där tjädern spelar och det finns även ett antal rovfågelbon (bl.a. fiskgjuse och havsörn). På Hornslandet häckar också samtliga svenska hackspettarter förutom vitryggig hackspett. Vitryggig hackspett häckade på Hornslandet till mitten av 1980-talet.

Lövskogarna och de lövrika skogarna med höga värden kännetecknas ofta av grova lövträd, av främst asp och björk. Dessutom innehåller de murken död lövved vilket uppskattas av såväl vedinsekter som fåglar. Vissa av skogarna är s.k. lövbrännor vilka uppkommit efter brand.

Agön med omkringliggande öar domineras av också tallskog. Klapperstensfält och hållmarkstallskog är karaktäristiskt för öarna. Tallnaturvärdena ökade på Agön när en skogbrand skapade ett stort brandfält 1997. Naturvårdsbränningar är ett viktigt verktyg när det gäller skötsel av tallskogarna i värdetrakten, och många naturvårdsbränningar är genomförda de senast 10 åren.

Tabell 21. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Hornslandet-Agön.

Svampar	Lavar	Mossor	Kärlväxter	Djur
Kroktaggsvampar (<i>Hydnellum spp</i>) Stor aspticka Stjärntagging Tallticka Violmussling	Dvärgbägarlav Garnlav Violettrå tagellav	Vågig sidenmossa	Blåsippa Höstlåsbräken Tibast	Barrpraktbagge Bronshjon Havsörn Mindre hackspett Raggbock Reliktbock Svart praktbagge Tretåig hackspett

Tabell 22. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Hornslandet-Agön.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Agön-Kråkön</u>	Naturreservat, Natura 2000	4622	Öar och skär med omkringliggande vattenområden. Öarna är beväxade med barrblandskog och här finns gott om både älg, hare, orre och tjäder. Sälskyddsområde.
<u>Bålsön</u>	Naturreservat (Naturvårdsområde)	729	Barrblandskog på svallad morän. Vissa delar opåverkad med urskogskaraktär. Sluttande kärr.
<u>Hölick</u>	Naturreservat, Natura 2000	598	Geovetenskapligt intressant genom landformationer och urbergsgrottor. Värdefulla biotoper vid sandfält, våtmarker och fuktig/frisk skogsmark. Gammal tallnaturskog.
<u>Klibbalsreservatet</u>	Naturreservat	43	Lövdominerat blandbestånd på mycket bördig mark med rörligt markvatten. Skogssvingel, dvärghäxört, myskmadra.
<u>Kuggörarna</u>	Naturreservat, Natura 2000	51	Vidsträckt klapperstensfält med strandvallar. Välbevarat fiskeläge.
<u>Lövsalen</u>	Naturreservat	201	Mycket varierat. Gles tallskog, lövdominerad skog, både brandpåverkade områden och brandrefugie med mer än 200 år gamla granar. Fågelliv.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
Norra Hornslandet	Naturreservat	112	Brandpräglad, gles tallskog i blockig terräng. Rikligt med 400-åriga tallar. Bitvis sumpskog och lövinslag med mycket döda träd.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Inom denna trakt ligger en så kallad Ekopark, som Sveaskog pekat ut på sina marker som ett verktyg för att arbeta med naturvård. En ekopark är större sammanhängande landskap med höga naturvärden där minst hälften av den produktiva skogsmaken används för naturvårdsändamål. Skogsbruk bedrivs i de flesta ekoparker, men anpassas efter områdets natur- och kulturvärden.

Ekopark Hornslandet är ca 6700 ha stor, varav drygt 5000 ha utgörs av produktiv skogsmark. Enligt Sveaskogs Ekoparksplan är de ekologiska målbilder för området är tallnurskog, grannurskog, lövdominerad eller lövrik nurskog och lövrik produktionskog. Ett mål är även att antalet s.k. jättelövträd ska mångdubblas. Ekoparken karaktäriseras av stor biotopvariation där småimpediment, bergsimpediment, myrimpediment, vatten och s.k. övrig mark utgör ca 25 % av den totala arealen. Ca 7 % av ekoparksarealen har klassats som skog med naturvärden och för att stärka upp naturvärdena i området har ca 39 % klassats som skog som ska restaureras eller skötas med förstärkt naturhänsyn.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande, reglerande, kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, viltkött, svamp, fisk med mera.

Det kustnära området ger viktiga ekosystemtjänster som till exempel förmågan att binda upp näringsämnen i vegetation och uppväxtområden för fisk. Kustnära områden är också temperaturreglerande. Både skog och hav inom värdetrakten bidrar till minskad mängd koldioxid i atmosfären genom att agera som kolsänka. Hornslandet är ett populärt område för naturupplevelser och friluftsliv. Den fina naturmiljön med vandringsstigar, vackra vyer, fiskesjöar och badstränder, utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

En ”förgraning” av skogarna medför också mörka, täta skogar som är negativt för en hel del arter knutna till tall och kan motverka den positiva effekten av lämnad miljöhänsyn i form av evighetsträd till exempel. Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna. Ett stort hot mot lövvärden är också ett alltför högt betestryck från älg.

Byggda strukturer

Vägnätet inom värdetrakten består av belagda vägar, större och mindre grusvägar. Inom värdetrakten ligger också tätorterna Iggesund och Njutånger.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. Vid planering av området bör ekosystemtjänster som påverkar samhällsfunktioner tas i beaktning, samt de kulturella ekosystemtjänster som påverkar boendes tätortsnära miljö. De naturvärden som berör biodiversitet bör också prioriteras i prövning och planering.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är främst de markägare som brukar och sköter skogarna i området. Hornslandet ägs av Sveaskog, Agön av Hudiksvalls kommun. Övriga delen av värdetrakten som sträcker sig in över fastlandet har en mer splittrad ägarbild där Holmen Skog, Hudiksvalls Kommun, Svenska Kyrkan och Sveaskog är de största ägarna. Resterande delar ägs privat eller av mindre bolag.

Samhällen och omkringliggande tätorter har betydande intressen i området och bör inkluderas som aktörer i ett vidare arbete med värdetrakten. Inom området finns turismnäring som är direkt beroende av de ekosystemtjänster som erbjuds.

Förslag till åtgärder

- Naturvårdsskötsel med avseende på brand. Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhuggning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Granbiotoper lämnas orörda.
- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövriska trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

I trakten är brandprägel på skogarna stor och det är i huvudsak naturvärden knutna till denna störningsregim som är prioriterade, dvs äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Åtgärder för att bibehålla denna störningsregim i trakten är därför det som bör prioriteras. Först och främst bör naturvårdsbränning prioriteras i såväl befintliga äldre tallskogar men även som restaureringsåtgärd.

Brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor kan också vara ett alternativ i vissa fall. Kan tillgången på gamla tallar och torrakor säkerställas i trakten kan arter knutna till dessa substrat ges en chans till långsiktig överlevnad.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktions-skogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Yngre brandfält \(pdf\)](#)
- [Blockmarker \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur-

och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder (Naturvårdsverket)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdestrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

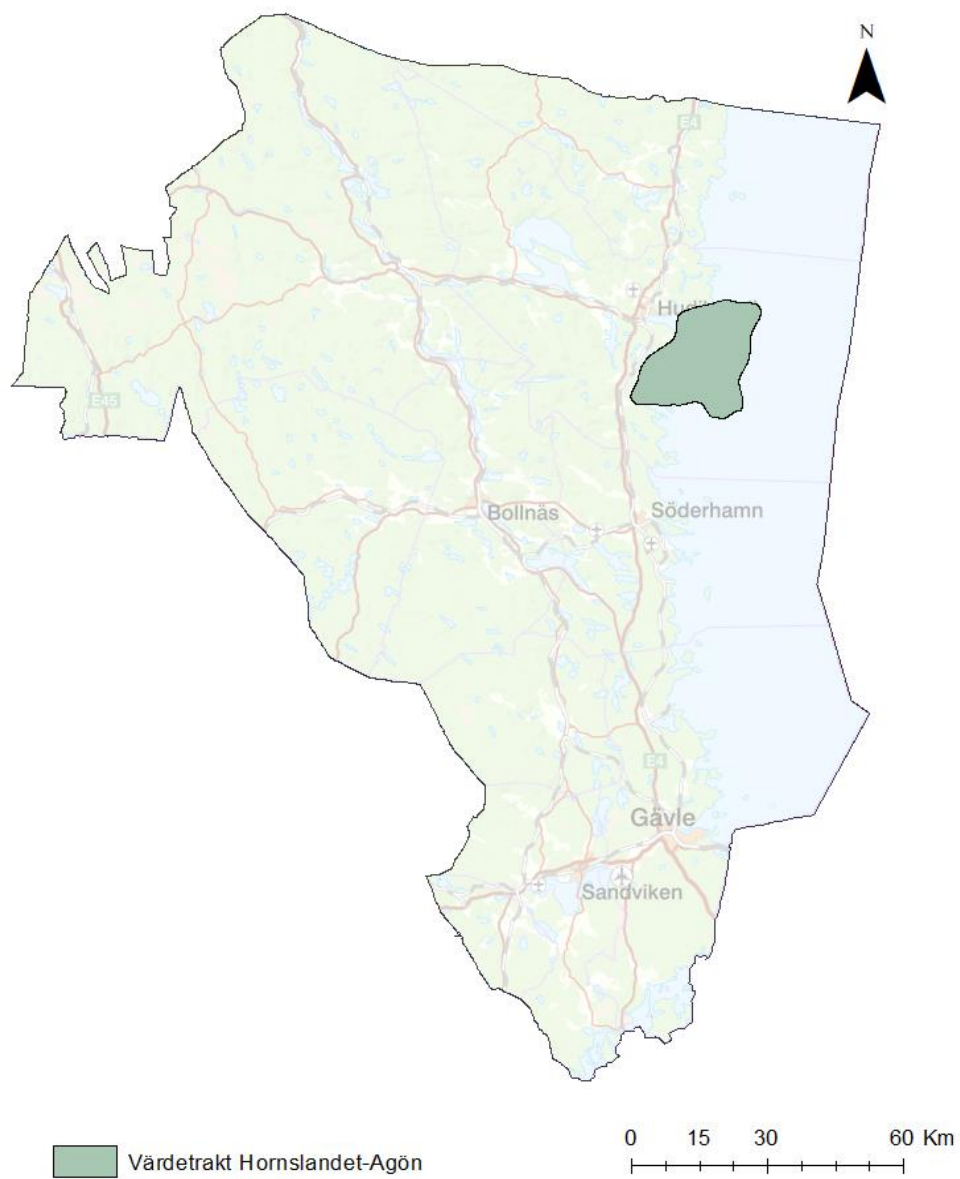
Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Sveaskog (2004) Ekoparksplan Hornslandet

Sveaskog (2004) Välkommen till Ekopark Hornslandet och Sveaskog (broschyr, pdf)

Sveaskog (webbplats) Välkommen till Ekopark Hornslandet (webbplatsen besöktes i april 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 23. Värdetrakten Hornslandet-Agöns lokalisering i Gävleborgs län.

12. Skog S om Bergvik

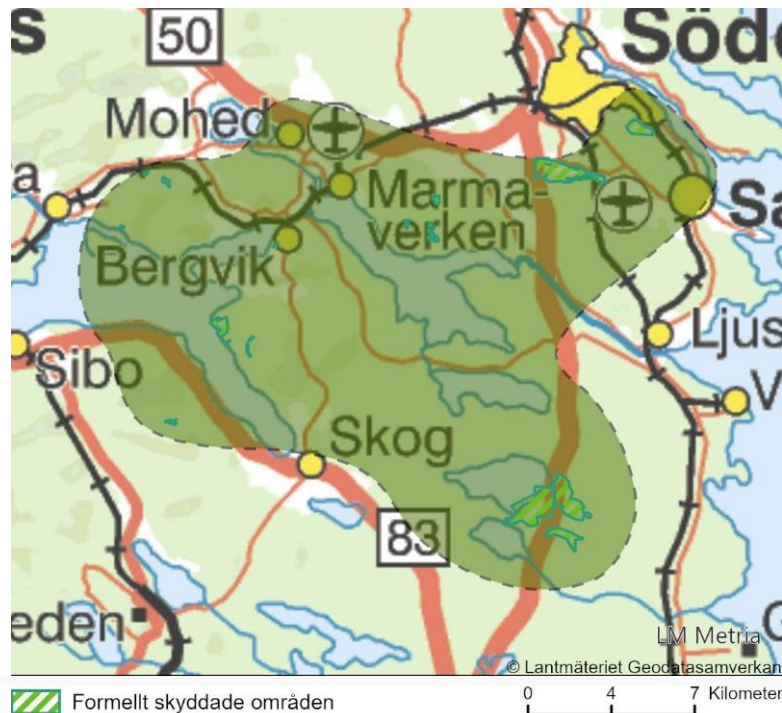
Id.nr.	XG0012
Län	Gävleborg
Kommun	Bollnäs och Söderhamn
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Tallskog, löv
Värde	2019-09-13
senast reviderad	2022-07-01
Värde	
senast reviderad	

Storröjningsmorans naturreservat. Foto: Peter Ståhl, Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Värdetrakten utgörs av ett område strax söder om Söderhamn, som sträcker sig över Sandarne och västerut över Bergviken. Området innehåller flera sjöar, bland annat Järvsjön, Norrbränningen och Sörbränningen och är ungefär 34 400 ha stor. Inom värdetrakten finns ett antal samhällen som Bergvik, Mohed och Marmaverken.

Figur 24. Vårdetraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdetrakten.

Naturvärden

Östra delarna av värdetrakten har relativt mycket skogliga värdekärnor, i många fall ligger de i anslutning till någon av de större sjöarna. Här finns också äldre skogar på och i anslutning till berg. Norrbränningens naturreservat skyddar ett större sammanhängande område med skog som är representativt för trakten. Här finns riktigt gammal hållmarkstallskog med mycket gamla träd, och mycket död tallved. Här finns också barrblandskog med stort inslag av lövträd som björk och asp. Söder om Norrbränningen finns en unik lövsumpskog med mycket klibbal, och inslag av ask, som nu är skyddat som Storröjningsmorans naturreservat.

Den västra delen av värdetrakten har äldre skogsbestånd i anslutning till de två större bergen Digerberget och Gullberg. Här finns mycket hållmarkstallskogar, men även bördigare skogar som exempelvis den lövrika högbonitetsskogen i Långnäsuddens naturreservat.

Här och var finns mycket bördiga skogsområden med en rik kärlväxtflora och svampar som är knutna till kalkrika marker. Orsaken till kalkrikedomen kan vara förekomsten av skalgrusbänkar, men det är otillräckligt undersökt. De flesta av de funna svamparna bildar mykorrhiza med gran eller tall och är således beroende av att det finns en kontinuitet av dessa träd i närområdet.

Tabell 23. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Skog S om Bergvik.

Svampar	Mossor
Gul taggsvamp Grangråticka Kejsarskivling Kopparspindling Violgubbe Raggtaggsvamp	Aspfjädermossa

Tabell 24. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Skog S om Bergvik.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Lugnsjön</u>	Naturreservat	45	Grund, vegetationsrik sjö. Artrik häckfågelfauna. Frodig lundvegetation med gråal, lönn, rönn, hägg och glasbjörk.
<u>Långnäsudden</u>	Naturreservat	37	Lövrikt område med rik flora och fågelliv.
<u>Norrbränningen</u>	Naturreservat	336	Gammal brandpräglad tallskog.
<u>Storröjningsmorän</u>	Naturreservat, Natura 2000	50	Lövsumpskog med askinslag, sumpblandskog och näringsrik granskog.
<u>Ålsjön</u>	Naturreservat, Natura 2000	156	Grund, näringsrik sjö. Betade strandängar med stor betydelse som häckningslokal. Söder om sjön barrblandskog med naturskogskvaliteter.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Cirka hälften av området ägs av Holmen Skog. Naturvårdsverket äger en liten areal i östra delen av värdetrakten, Svenska Kyrkan och Söderhamns Kommun äger små områden kring tätorten Skog. Övriga markägare är privata eller mindre bolag. Värdetrakten innehåller fem naturreservat samt ett antal områden med naturvårdsavtal.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, svamp och viltkött med mera.

Skogarna i värdetrakten erbjuder även viktiga reglerande ekosystemtjänster genom att bland annat agera kolsänka, och bidra till andra samhällsfunktioner som översvämningsskydd och dagvattenhantering. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och

biodiversitet. Trakten har också estetiska naturvärden som ger området kulturella ekosystemtjänster som kan utnyttjas via turism, bland annat genom vandring, fiske och andra naturupplevelser.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Byggda strukturer

Vägnätet består av belagda vägar och grusvägar i olika storlekar. Andra bebyggda strukturer som går genom värdetrakten är järnvägsspår och kraftledningsgator. I Ljusnan, Flodån och Kvarnån finns det verksamma reglerbara dammar som brukas av kraftverk eller annan verksamhet. Inom värdetrakten finner man flertalet tätorter.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. Vid planering av området bör ekosystemtjänster som påverkar samhällsfunktioner tas i beaktning, samt de kulturella ekosystemtjänster som påverkar boendes tätortsnära miljö. De naturvärden som berör biodiversitet och brand bör också prioriteras i prövning och planering.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är de markägare som brukar och sköter skogarna i området. Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen kan fatta beslut om skydd av naturvärden. Samhällen och omkringliggande tätorter har betydande intressen i området och bör inkluderas som aktörer i ett vidare arbete med värdetrakten.

Förslag till åtgärder

- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövrika trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Granbiotoper lämnas orörda.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Naturvårdsskötsel med avseende på brand. Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhuggning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

I södra delen av värdetrakten är brandprägel på skogarna stor och det är i huvudsak naturvärden knutna till denna störningsregim som är prioriterade, dvs äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Åtgärder för att bibehålla denna störningsregim i trakten är därför det som bör prioriteras. Först och främst bör naturvårdsbränning prioriteras, i befintliga äldre tallskogar men även som restaureringsåtgärd i yngre bestånd.

Brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor kan också vara ett alternativ i vissa fall. Målet bör vara att tillgången på gamla tallar och torrakor ska säkerställas i trakten så att arter knutna till dessa substrat ges en chans till långsiktig överlevnad.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionssekogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Berg- och rasbranter \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Yngre brandfält \(pdf\)](#)
- [Blockmarker \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis

för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

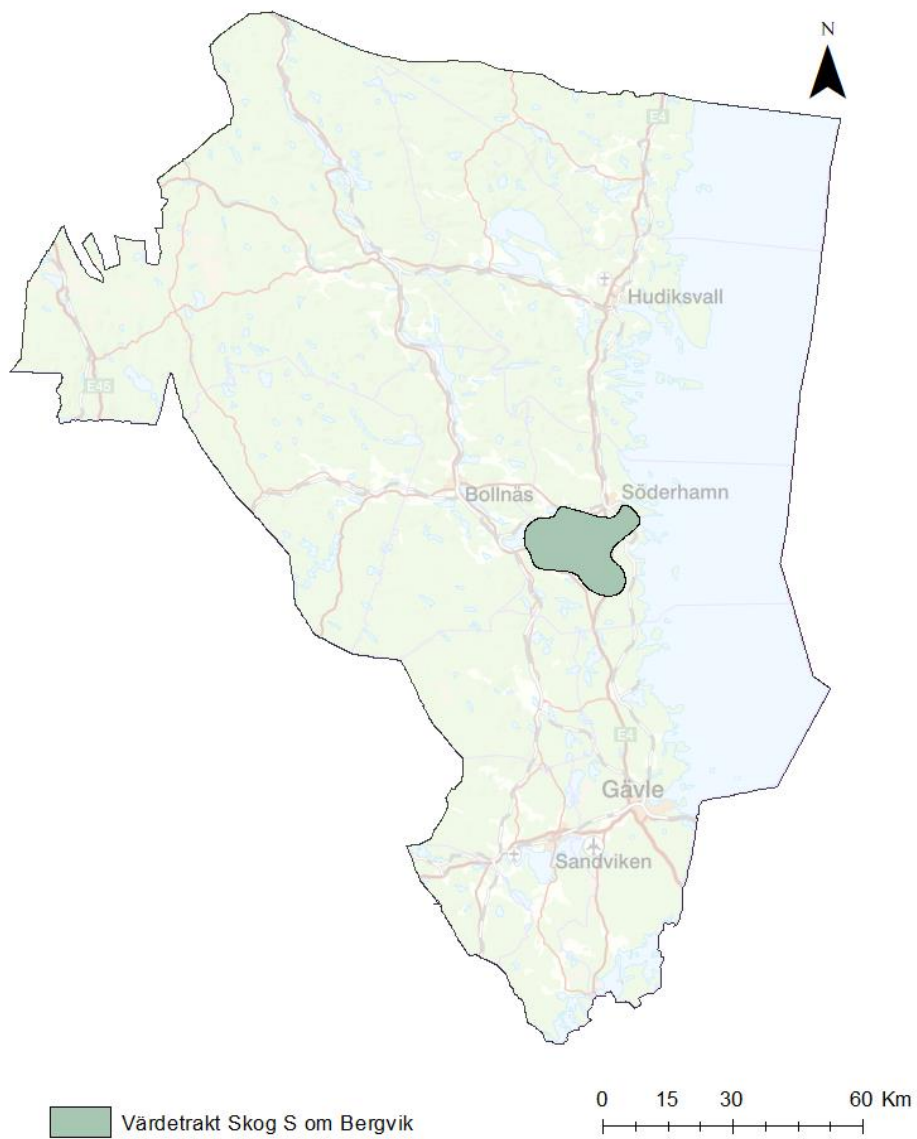
Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder (Naturvårdsverket)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdestrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 25. Värdetrakten Skog S om Bergviks lokalisering i Gävleborgs län.

13. Dalälven, Kalkområdet och Gästrikekusten

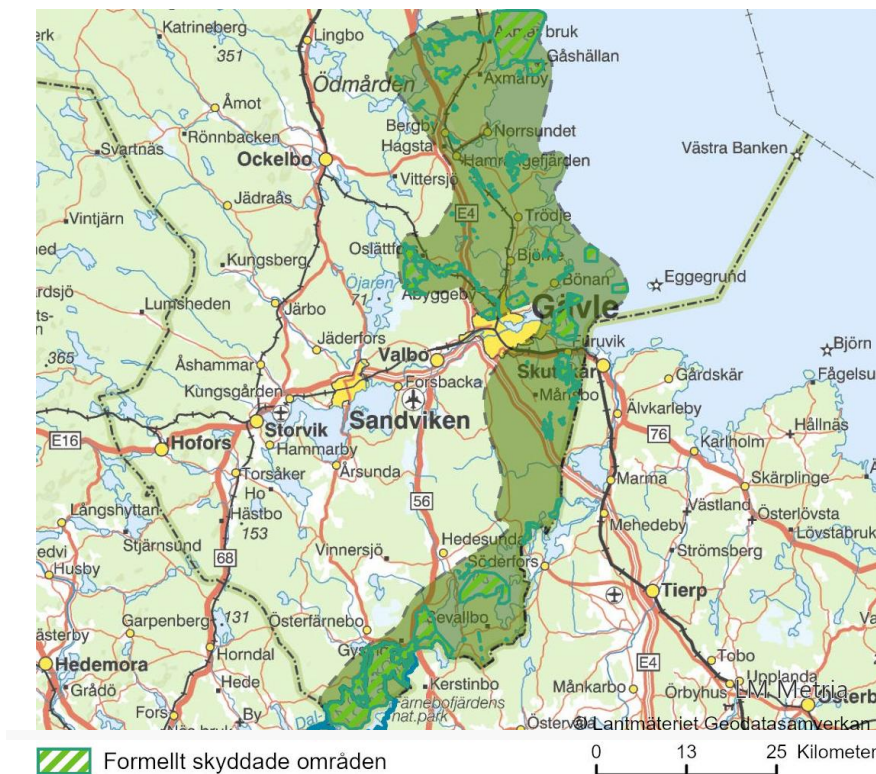
Id.nr.	XG0013
Län	Gävleborg
Kommun	Gävle, Ockelbo, Sandviken, Söderhamn
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Trakt	Tallskog, löv
Värde senast reviderad	2019-09-13
Värdebeskrivning senast reviderad	2022-07-01

Färnebofjärdens nationalpark, Mattön. Foto: Hanna Kovac, Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Denna stora värdetrakt innehåller ett stort antal naturvärden. Med sina 144 000 hektar är området den största värdetrakten i länet, och har en tydlig gradient av skogstyper från norr till söder. Värdetrakten gränsar mot Uppsala län längsmed Dalälven och Färnebofjärdens nationalpark. I Gävletrakten har jordarterna, vanligen morän, inslag av kalksten som genom inlandsisens rörelser transporterats från Bottenhavet. Högst kalkinnehåll har jordarterna kring Gävlebukten och från Gävle ner mot Upplandsgränsen.

Figur 26. Värdetraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdetrakten.

Naturvärden

I denna skogliga värdetrakt finns höga skogliga naturvärden av olika karaktär. I norr finns äldre skogar i Axmars skärgård; landhöjningsskogar och äldre tallskogar är bland annat representerade. I skogslandet innanför Axmar finns mer gamla skogar, ofta talldominerade skogar med stort inslag av asp. Fina skärgårdsskogar återfinns också längre söderut i värdetrakten. Runt våtmarkerna Häckelsängs högmosse och Sörmurarna finns skog och myrkomplex med höga naturvärden och längs med Skärjån finns lövrika skogsbestånd med höga naturvärden.

I Bergby finns kalkpåverkad skog med bland annat värdefull marksvampsflora. Söder om Bergby i landskapet mycket flackt, och här finns mycket sumpskogar, och skogar i anslutning till små våtmarker. Exempelvis finns sådan skog skyddad i Sjugarnas och Trödjemurarnas naturreservat. Här finns också ett stort inslag av äldre skogsbestånd med höga naturvärden.

Runt Testeboån och Lundbosjön finns mycket lövrika skogar i anslutning till vatten. I Testeboåns naturreservat finns landets nordligaste naturliga ekbestånd. Totalt finns 38 naturreservat och en nationalpark inom denna trakt.

Skogarna längs Gästrikerekusten är ofta kalkpåverkade och domineras av bördiga barrskogar, ofta med rik markflora och påtagligt lövinslag. Även ädellövskog med ask och ek förekommer. Såväl torr-frisk mark som övergångar till fuktig mark och lövsumpskogar finns i området. Rika lavförekomster kopplade till trivial- och ädellöv, bland annat hålllav och ringlav, finns inom området. Svampfloran är mångfacetterad och uppvisar en rad mycket sällsynta arter till exempel lilaköttig taggsvamp, brödmusseron, violgubbe, brandtaggsvamp och lilafotad fingersvamp som bara växer i kalkrika jordar. De flesta av dessa bildar mykorrhiza med barrträd och är således beroende av att det finns en kontinuitet av gran respektive tall i närområdet. Kustområdet innehåller även många, ofta stora och värdefulla, rikkärr.

Värdetraktens södra del omfattar främst strandskogar längs Dalälven och värdet är i hög grad knutet till mellan friska till fuktiga ädellöv- och triviallövskogar, men även många barrskogar har höga värden. Färnebofjärdens nationalpark finns inom värdetrakten vars främsta naturvärden är knutna till svämskogar, bland annat asp och ek, och strandnära naturtyper. Även barrskogar i området har höga naturvärden.

Kring Färnebofjärdens norra delar finns ofta kalkpåverkade skogar och domineras av bördiga barrskogar, ofta med rik markflora och påtagligt lövinslag. Även ädellövskog med ask och ek förekommer. I den norra delen finns såväl torr-frisk mark som övergångar till fuktig mark och lövsumpskogar. Flera mycket värdefulla rikkärr finns också här.

Tabell 25. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Dalälven, Kalkområdet och Gästrikerekusten.

Svampar	Lavar	Mossor	Kärlväxter	Djur
Barkticka	Aspgelélav	Klomossa	Fyrling	Aspbarkgnagare
Dofttaggsvamp	Gammelgranslav	Vedtrappmossa	Knärot	Fiskgjuse
Fläckticka	Garnlav		Nordslamkrypa	Gråspett
Kandelabersvamp	Gråblå skinnlav		Rödlånke	Göktyta
Koppartaggsvamp	Korallblylav		Sumpviol	Havsörn
Ostticka	Rosa skärelav		Ävjebrodd	Järpe
Raggtaggsvamp	Rännformig brosklav		Ävjepilört	Sparvuggla
Rostticka	Småflikig brosklav			Spillkråka
Stor aspticka	Västlig njurlav			Svärta
Tallticka	Ädellav			Tretandad svampborre
Ullticka				Tretåig hackspett
Veckticka				Vitryggig hackspett
Vedticka				

Tabell 26. Formellt skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden inom värdetrakten Dalälven, Kalkområdet och Gästrikerekusten.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Axmar</u>	Naturreservat, Natura 2000	5205	Dominerat av barrblandskog med inslag av löv och bitvis ädellövträd. Goda häckningsmöjligheter för mås- och vitfågel.
<u>Bladmyran och Granskogen</u>	Naturreservat	19	Gammal granskog, klibbal-kärr, sumpskog. Döda granar. Asp, björk, klibbal, ädla lövträd. Skogsfru med mera.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Bläcktjärnsjön</u>	Naturreservat, Natura 2000	24	Kalkpåverkat våtmarkscomplex, lövdominerade sumpskogar och kärr. Guckusko, brudsporre, ringlav med mera.
<u>Bredforsen</u>	Naturreservat, Natura 2000	222	Älvslandskap med löv-, lövbland- och barrblandskogar. Död ved och ädellövträd. Skogs- och strandängsbete, forsar och strömmar.
<u>Brännan</u>	Naturreservat, Natura 2000	15	Rikkärr, sumpskog av gran, ask och klibbal.
<u>Färnebofjärden</u>	Nationalpark	10 464	Mosaikartat med våtmarker, öar och strandskogar. Barrskogar med myrmark, frodigare områden med rikt lövinslag av ek och lind. Gammal skog med mycket död ved.
<u>Gustavsmurarna</u>	Naturreservat	71	Länets största opåverkade extremrikkärr. Starr/axagsamhällen samt sumpskog. Mycket rik våtmarksfauna med bland annat 15 orkidéarter.
<u>Gysinge</u>	Naturreservat	455	Morän som pålagrats av älvens svämsediment. Karaktäristiskt gamla hävdade älvängar. Lövrika bestånd med ädla lövträd.
<u>Gåsholma</u>	Naturreservat	398	Stenigt och blockigt med förekommande klippstränder. Barrskog med bitvis inslag av grova gamla tallar, längs stränderna havtorn. Rik häckfågelfauna.
<u>Hedesundaskogen</u>	Naturreservat	52	Äldre flerskiktad barrnaturskog med inslag av lövträd.
<u>Hådells gammelskog</u>	Naturreservat	34	Barrblandskog på stenbunden delvis storblockig moränmark. 200–250 år gammal, förekommer rikligt med torrträd, högstubbar och lågor. Hålhäckande arter och skogshöns.
<u>Häckelsängs högmosse och Gnagmur</u>	Naturreservat, Natura 2000	376	Koncentriskt uppbyggda högmossar med omfattande gölssystem. Intressant fågelfauna. Flera bestånd av gammal skog.
<u>Igelsjön</u>	Naturreservat, Natura 2000	15	Kalkpåverkat våtmarkscomplex med lövdominerande sumpskogar och kärr. Bland annat gulyxne, knottblomster, dunmossa med mera.
<u>Ista</u>	Naturreservat, Natura 2000	728	Barrskog med lövinslag och översvämningspåverkad ängs- och kärrmark, tidigare brukade som älvängar.
<u>Jordbärsmuren</u>	Naturreservat, Natura 2000	988	Koncentriskt välvd mosse med kantskog och omgivande kärr. Strandkärr, älvängar och fastmarker med lövskog och ädla lövträd. Rik fågelfauna.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Kvillanudden</u>	Naturreservat	2	Barrblandskog med inslag av grova tallar och brun masurbjörk.
<u>Landa</u>	Naturreservat	3	Före detta hagmark som övergått till skogsmark. Inslag av grov asp, ek samt masurbjörk.
<u>Långhällskogen</u>	Naturreservat	82	Örtrik granskog med stark kalkpåverkan, rikkärr, sumpskog, naturliga gläntor. Rik och särpräglad flora.
<u>Näset</u>	Naturreservat	45	Kalkbarrskog med stor förekomst av rödlistade marksvampar.
<u>Orarna</u>	Naturreservat	1105	Skärgård med kalkpåverkade öar och rikt fågelliv och flora. Lekområde för fisk.
<u>Ormön</u>	Naturreservat	75	Lövsumpskog, barrblandskog med lövinslag och ett rent barrbestånd med mer än 120 år gamla grova träd.
<u>Sjugarna</u>	Naturreservat	124	Lövrisk granskog och våtmarker.
<u>Skjortnäs västra</u>	Naturreservat	32	Varierande skogsområde med äldre tallskog med 250 år gamla tallar, äldre barrblandskog och asprik blandskog.
<u>Skjortnäs östra</u>	Naturreservat	16	Äldre barrblandskog med gott om 250-åriga tallar. Delvis grandominerat och mer eller mindre stort inslag av löv, främst asp.
<u>Skämmingsön</u>	Naturreservat	23	Hällmarkstallskog och barrblandskog. Längs östra stranden gamla och storvuxna tallar och granar. Gravrösen och lämningar efter vårdkase.
<u>Skärjån</u>	Naturreservat	192	Vattendrag med strandskogar.
<u>Skärjåskogen</u>	Naturreservat	72	Naturskogsartad blandskog. Påminner om lövbränna i sent stadium med gles 100-årig aspskog med inslag av björk, gran och tall.
<u>Spjutholmen</u>	Naturreservat	154	Myrar, båtmarker, sedimentmark, älvängar. 100–200 årig granskog och lövbestånd med inslag av ek, ask och lind. Värdefull flora och fauna.
<u>Styggmurarna</u>	Naturreservat	133	Stort sumpskogsområde med gran, al och ask, mindre extremrikkärr.
<u>Svartstensudden</u>	Naturreservat	7	Nordexponerad klippkust med hällmarkstallskog och inslag av mattformiga granar. Mörk basisk och lättvittrad berggrund ger artrik flora.
<u>Sätraskogen</u>	Naturreservat	171	Skogsområde med mycket höga friluftsvärden. Huvudsakligen barrskog men även en del aspvärden. Kommunalt reservat.
<u>Sävasjön</u>	Naturreservat	41	Sumpskogar med al, ask och gran. Kalkpåverkad med artrik flora, 15 orkidéarter. Intressant lavflora.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Testeboskogen</u>	Naturreservat	393	Friluftsrervat med anpassat skogsbruk. Största delen barrskog, och ska genom skötsel öka den biologiska mångfalden.
<u>Testeboån</u>	Naturreservat, Natura 2000	517	Våtmarker, strandskogar och rinnande vatten. Opåverkade naturskogar med stort lövinslag och översvämmade kärr- och fuktängsvegetation längs stränderna. Intressant fågelfauna, lav- och kärlväxtflora.
<u>Trödjemurarna</u>	Naturreservat	48	Mosaikartat område. Myrar och torrare områden. Ringlav.
<u>Tröskens rikkärr</u>	Naturreservat	459	Våtmarker, sjöar, vattendrag.
<u>Tångberget</u>	Naturreservat	53	Kommunalt naturreservat. Stora friluftsvärden och delvis gammal skog.
<u>Vitgrund-Norrskär</u>	Naturreservat	323	Några mindre öar och skär. Klapperstensfält, blockmark och igenväxande ängsmarker. Stor betydelse för friluftslivet.
<u>Åby Urskog</u>	Naturreservat	310	Vildmarksartat område, stora öppna kärr av hög klass i kombination med gammal skog.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Marken inom värdestrakten ägs till största del av Bergvik Skog. Naturvårdsverket äger ett mindre antal områden främst i norra delen av värdestrakten och längsmed Färnebofjärden. Svenska Kyrkan äger mark kring Axmar By, längs med E4 i höjd med Katrineholm och kring orter längsmed Dalälven. Kommunerna innehar mark i anslutning till orterna inom värdestrakten.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande, reglerande, kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, ren- och viltkött med mera. Skogen i värdestrakten har en viktig funktion som klimatreglerare genom att agera kolsänka, vilket är en viktig reglerande ekosystemtjänst. Naturen kan även nyttjas till turism, bland annat genom fiske och andra naturupplevelser.

Inom värdestrakten finns ett stort antal samhällen och tätorter, vilket gör den viktig för samhällsfunktioner som översvämningsskydd och dagvattenhantering. Områdets friluftslivsvärden är också mycket viktiga, vilket utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring.

Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemstjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Byggda strukturer

Vägnätet består av både belagda bilvägar och grusvägar. Järnvägsspår och kraftledningsgator är andra bebyggda strukturer som går genom värdetrakten. I värdetrakten finns reglerbara dammar som används både av kraftverk och annan verksamhet, andra typer av dammar som existerar i området är överfallsdammar och håll/spegeldammar. Värdetrakten sträcker sig över många tätorter däribland Gävle. Hemlingbybacken är en annan byggd struktur som existerar i värdetrakten.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. Vid planering av området bör ekosystemtjänster som påverkar samhällsfunktioner tas i beaktning, samt de kulturella ekosystemtjänster som påverkar boendes tätortsnära miljö. De naturvärden som berör biodiversitet bör också prioriteras i prövning och planering.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är de markägare som brukar och sköter skogarna i området. Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen kan fatta beslut om skydd av naturvärden. Samhällen och omkringliggande tätorter har betydande intressen i området och bör inkluderas som aktörer i ett vidare arbete med värdetrakten.

Förslag till åtgärder

- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövrika trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Granbiotoper lämnas orörda.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Naturvårdsskötsel med avseende på brand. Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhuggning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Örtrika bestånd på kalkrika marker \(pdf\)](#)
- [Örtrika områden längs dråg, bäckar, åar och andra vattendrag.pdf](#)
- [Äldre skogsbete \(pdf\)](#)
- [Äldre skog på uddar öar/holmar på myr, i sjö och vattendrag \(pdf\)](#)
- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Äldre Hällmarksskog \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

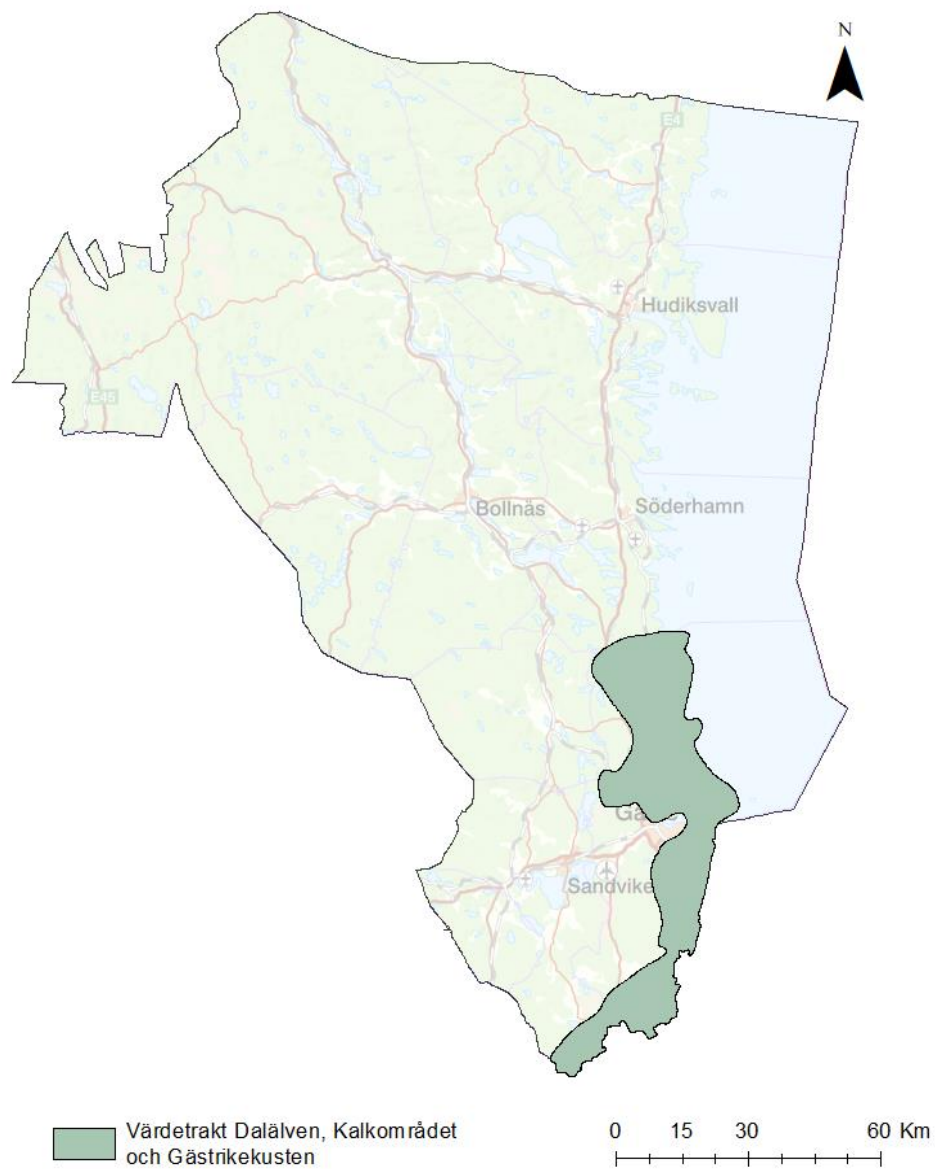
[Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder \(Naturvårdsverket\)](#)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värde-trakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 27. Värdetrakten Dalälven, Kalkområdet och Gästrikerekustens lokalisering i Gävleborgs län.

14. Kungsberget

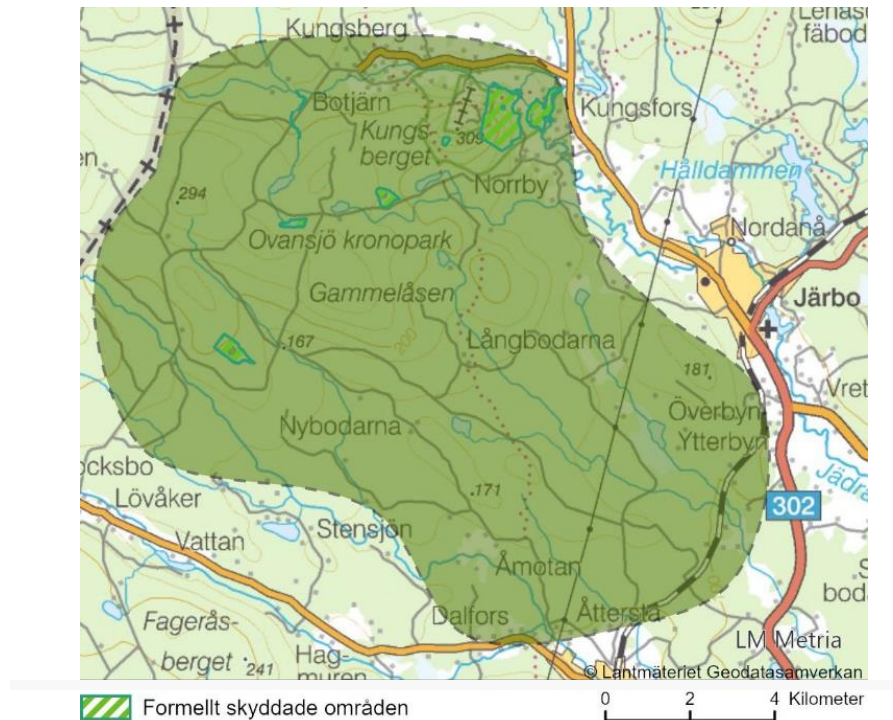
Id.nr.	XG0014
Län	Gävleborg
Kommun	Sandviken
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Tallskog, löv
Värde	2019-09-13
Värdebeskrivning	2022-07-01

Kungsfors naturreservat. Foto: Martina Kluge, Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Kungsbergets värdeetrakt är belägen strax väster om Järbo i Sandvikens kommun. Området är nästan 17 000 hektar stort.

Figur 28. Värdeetraktens utbredning samt formellt skyddade områden i värdeetrakten.

Naturvärden

På Kungsberget finns äldre skog skyddat som naturreservat. Berget har karaktär av sydvästberg med höga botaniska värden. Värdeetrakten i övrigt består av ett småkuperat skogslandskap med ett, för denna del av länet, stort inslag av äldre skogsbestånd och äldre tallar. Många tallar har brandljud och flera jättetallar med en ålder över 500 år har hittats i området. Gästriklands äldsta och finaste naturskogsområde ligger i Österbergsmurens naturreservat med riktigt gammal barrblandskog med höga naturvärden. Det närliggande reservatet Grävna Knippan har också mycket höga naturvärden knutna till äldre barrblandskog.

Sveaskogs Ekopark Ovansjö täcker den centrala delen av värdeetrakten. Ekoparken karaktäriseras av lövrika barrblandskogar med ett stort inslag av äldre tallar. I ekoparken finns en dokumenterat riklig och utspridd förekomst av rödlistade arter knutna till löv, som signalerar en kontinuitet på löv i landskapet. Inom ekoparken är det ändå grannaturskogen som dominerar bland skogarna med höga naturvärden. Den är ofta belägen på branta, blockiga sluttningar med stabilt skuggfuktiga klimatförhållanden. Lokalt kan grannaturskogen även vara översilad. Skogsbruket och skötseln av ekoparken har bland annat som mål att ytterligare öka inslaget av äldre tallar i området. Tall- och lövvärdena i området kan också stärkas av naturvårdsbränningar.

Tabell 27. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värdetrakten Kungsberget.

Svampar	Lavar	Mossor	Kärlväxter	Djur
Doftskinn Gräddticka Ullticka	Lunglav Violettgrå tagellav	Vedtrappmossa	Skogsfru Strandlummer	Bronshjon Raggbock Slaguggla Tretåig hackspett

Tabell 28. Formellt skyddade områden i form av naturreservat inom värdetrakten Kungsberget.

Område	Skyddstyp	Areal (ha)	Värden
<u>Grävna Knippan</u>	Naturreservat	11	Drygt 150-årig granskog, högstammiga 300-åriga pelartallar. Kuperad terräng med bäckravin och markerad åsrygg. Ullticka, gränsticka.
<u>Kungsberget</u>	Naturreservat	79	Äldre skog och sydväxtberg.
<u>Kungsfors</u>	Naturreservat	26	Värdefull skog i anslutning till Lillån.
<u>Österbergsmuren</u>	Naturreservat	22	Barrblandskog, tallar ca. 250 år gamla, yngre granar. Ullticka, gränsticka och doftskinn på granlågor.

Nuvarande markanvändning och skötsel

Värdetrakten domineras av skog och den dominerande markanvändningen är således aktivt skogsbruk. Ungefär hälften av värdetrakten ägs av Sveaskog, resterande delar ägs privat eller av mindre bolag. I området finns fyra naturreservat som förvaltas av Länsstyrelsen.

Inom denna trakt ligger en så kallad Ekopark, som Sveaskog pekat ut på sina marker som ett verktyg för att arbeta med naturvård. En ekopark är större sammanhängande landskap med höga naturvärden där minst hälften av den produktiva skogsmaken används för naturvårdsändamål. Skogsbruk bedrivs i de flesta ekoparker, men anpassas efter områdets natur- och kulturvärden. Ekopark Ovansjö är 3315 hektar, varav 3053 hektar är produktiv skogsmark. De så kallade ekologiska målbilderna för Ekoparken, som uttrycker hur Sveaskog vill att skogen skall utvecklas i framtiden, är grannaturskog, lövnaturskog, tallnaturskog och lövrik tall- och grannaturskog.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, ren- och viltkött med mera. Skogen i värdetrakten har en viktig funktion som klimatreglerare genom att agera kolsänka, vilket är en viktig reglerande ekosystemtjänst.

Områdets friluftslivsvärden är också mycket viktiga, vilket utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring bland annat genom vandring, alpin skidåkning och andra naturupplevelser. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

En ”förgraning” av skogarna medför också mörka, täta skogar som är negativt för en hel del arter knutna till tall och kan motverka den positiva effekten av lämnad miljöhänsyn i form av evighetsträd till exempel. Naturvärden knutna till tall och löv hotas också om det aldrig brinner i området eller lövträd röjs bort i någon av skogsbruksfaserna. Ett alltför högt betetryck från älg kan också innebära ett hot mot lövvärden.

Bygga strukturer

Vägnätet som finns inom värdetrakten består av belagda vägar, större och mindre grusvägar. Det går också järnvägsspår genom trakten. Andra bebyggda strukturer som finns i området är vindkraftverk, kraftledningsgator, vid Borrsjön finns en reglerbar damm som är i bruk och vintersportanläggningen Kungsberget.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid exploatering av området bör befintliga underlag som sammanställer natur- och kulturvärden tas hänsyn till, och där det behövs bör dessa uppdateras eller kompletteras med nya underlag. Området ligger inom brandtrakt och naturvårdsbränningar bör prioriteras i skötselåtgärder. Vid planering av området bör hänsyn tas till de kulturella ekosystemtjänster som påverkar turism och boendemiljö. De naturvärden som berör biodiversitet bör också prioriteras i prövning och planering.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är de markägare som brukar och sköter skogarna i området. Ungefär hälften av värdetrakten ägs av Sveaskog, resterande delar ägs privat eller av mindre bolag. Sandvikens Kommun samt Svenska Kyrkan äger mark i nära anslutning till orten Järbo. Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen kan fatta beslut om skydd av naturvärden. Samhällen och omkringliggande tätorter har betydande intressen i området och bör inkluderas som aktörer i ett vidare arbete med värdetrakten. Inom området finns turismnäring, bland annat i anslutning till Kungsbergets vintersportanläggning, som är direkt beroende av de ekosystemtjänster som erbjuds.

Förslag till åtgärder

- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövriska trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Granbiotoper lämnas orörda.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Naturvårdsskötsel med avseende på brand. Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhuggning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

I trakten är brandprägel på skogarna stor och det är i huvudsak naturvärden knutna till denna störningsregim som är prioriterade, dvs äldre, brandpräglade talldominerade skogar och naturvärden kopplade till lövträd. Åtgärder för att bibehålla denna störningsregim i trakten är därför det som bör prioriteras. Först och främst bör naturvårdsbränning prioriteras, i befintliga äldre tallskogar men även som restaureringsåtgärd i yngre bestånd. Brandefterliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor kan också vara ett alternativ i vissa fall. Målet bör vara att tillgången på gamla tallar och torrakor ska säkerställas i trakten så att arter knutna till dessa substrat ges en chans till långsiktig överlevnad.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Äldre hänglavsrik skog \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)
- [Yngre brandfält \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

[Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen](#)

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihugging av träd, skapande av död ved etcetera.

[Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder \(Naturvårdsverket\)](#)

Källor

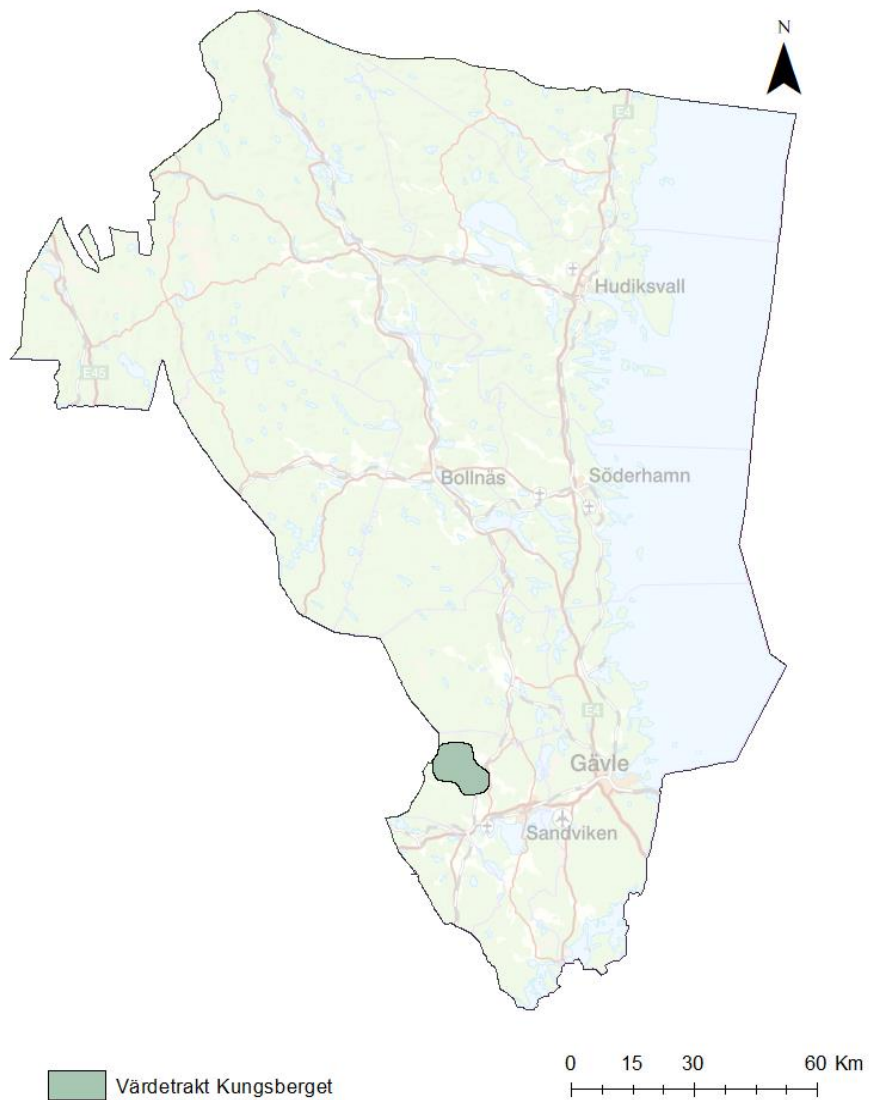
[Länsstyrelsen Gävleborg \(2006\) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdetrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21](#)

[Länsstyrelsen Gävleborg \(webbplats\) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten \(webbplatsen besöktes april-maj 2022\)](#)

[Sveaskog \(2008\) Ekoparksplan Ovansjö](#)

[Sveaskog \(webbplats\) Välkommen till Ekopark Ovansjö \(webbplatsen besöktes i april 2022\)](#)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 29. Värdetrakten Kungsbergets lokalisering i Gävleborgs län.

15. Torsåkers kalktrakt

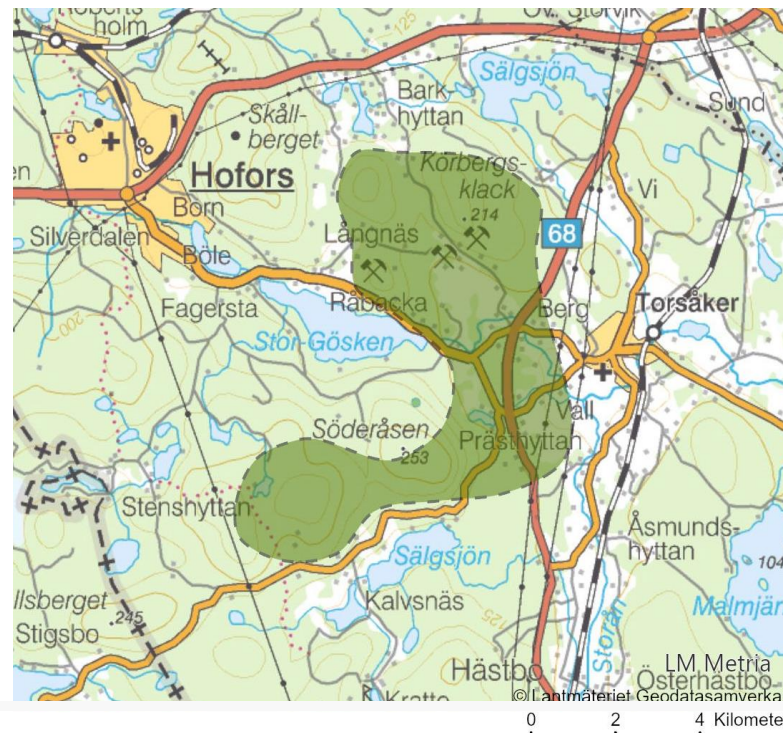
Id.nr.	XG0015
Län	Gävleborg
Kommun	Hofors
Typ av värde	Skog och annan trädbärande mark
Prioriterad naturtyp	Tallskog, löv
Värde	2019-09-13
Värdebeskrivning	2022-07-01

Skog i Tjärnäs. Foto: Helena Persson, Länsstyrelsen Gävleborg

Allmän information

Värdetrakten är belägen väster om Torsåker och sydost Hofors tätorter. Området är relativt kuperat och innehåller fyra berg. Berggrunden domineras av sura bergarter, men även betydelsefulla basiska djupbergarter, till exempel gabbro och hoforsit, och stråk av kalksten. Flera gruvhål och kalkbrott finns i området.

Figur 30. Värde traktens utbredning

Naturvärden

De basiska bergarterna har gett upphov till en rik och varierad flora i området. Flera kalkkrävande arter såsom purpurknipprot, murruta och fågelstarr finns inom denna trakt. Även svampfloran uppvisar en rad sällsynta arter till exempel koppartaggsvamp, violgubbe och porslinsblå spindling som bara växer i kalkrika jordar. De flesta av dessa bildar mykorrhiza med barrträd och är således beroende av att det finns en kontinuitet av gran respektive tall i närområdet. En annan mycket ovanlig svamp, rökpipsvamp, är knuten hassel och växer i de fina hasselbestånden i Tjärns.

Hassellundar räknas in i skogstypen ädellövskog i nemoral och boreonemoral region, vilket är en skogsmiljö som bedöms vara ett internationellt ansvar för Sverige att bevara, då en stor andel av den europeiska utbredningen och de återstående värdekärnorna är lokaliserade till Sverige. Inom området finns också kalkpåverkade kärr så kallade rikkärr.

Tabell 29. Exempel på registrerade rödlistade arter och signalarter inom värde trakten Torsåkers kalktrakt.

Svampar	Kärlväxter
Koppartaggsvamp	Fågelstarr
Rökpipsvamp	Murruta
Porslinsblå spindling	Purpurknipprot
Violgubbe	

Nuvarande markanvändning och skötsel

En mindre del av värdetraktens nordliga del ägs av Svenska Kyrkan och Sveaskog. Bergvik Skog äger mindre stycken i centrala delen av värdetrakten. I övrigt ägs marken av privata aktörer.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra kategorier; *försörjande*, *reglerande*, *kulturella* och *stödjande*.

Försörjande ekosystemtjänster från området är produktionen av råvaror såsom virke, biobränsle och pappersmassa men även livsmedel som bär, svamp och viltkött med mera. Skogen i värdetrakten har en viktig funktion som klimatreglerare genom att agera kolsänka. Områdets närhet till tätort och samhällen gör den också viktig för samhällsfunktioner som översvämningsskydd och dagvattenhantering. Naturen kan nyttjas till turism, bland annat genom fiske och andra naturupplevelser. Dessa friluftslivsvärden utgör kulturella och sociala ekosystemtjänster till nytta för både folkhälsa och turismnäring. Som stödjande ekosystemtjänster kan nämnas att området erbjuder goda förutsättningar för hög biologisk mångfald och biodiversitet.

[Läs mer om ekosystemtjänster på Naturvårdsverkets webbplats](#)

Hotbild och negativa trender

Ett hot mot naturvärdena i trakten och möjligheten till ekologisk konnektivitet är brist på eller otillräcklig miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Storskaliga exploateringar såsom vindkraftsparker eller nyanläggning av kraftledningar eller infrastruktur kan också påverka de ekologiska landskapssambanden i värdetrakten.

Bygga strukturer

Vägnätet inom värdetrakten består utav belagda vägar, större och mindre grusvägar. Andra byggda strukturer som går genom värdetrakten är kraftledningsgator. Vid Gavelhytteån finns det en reglerbar damm som används av kraftverk.

Hänsynstagande vid prövning och planering

Vid planering av området bör ekosystemtjänster som påverkar samhällsfunktioner tas i beaktning, samt de kulturella ekosystemtjänster som påverkar boendes tätortsnära miljö. De naturvärden som berör biodiversitet bör också prioriteras i prövning och planering.

Berörda aktörer

Aktörer i området som berör eller berörs av naturvärdena är främst markägare som brukar och sköter skogarna i området. Samhällen och omkringliggande tätorter har betydande intressen i området och aktörer inom näringen som kan beröras bör även inkluderas i dialoger och samtal.

Förslag till åtgärder

- Hassellundar bör lämnas orörda, men visst skötselbehov kan finnas. Hasseln är ett ljusälskande trädslag och därför kan borttagning av granar och andra träd som kraftigt skuggar hasseln vara en bra skötselåtgärd.
- Skogsskötsel för att värna lövvärden i särskilt lövrika trakter. Löv kan gynnas dels genom naturvårdsbränningar, dels genom framröjning av löv i gallringsbestånd eller yngre bestånd. Åtgärder som görs för att gynna löv kan behöva åtföljas av stängsling och liknande för att hålla betande djur borta.
- Bevara naturvärdesträd och vid behov lämna framtida naturvärdesträd, så kallade utvecklingsträd.
- Tallbiotoper gynnas av naturvårdsbränning, annars övergår de på sikt till barrblandskogar och rena granskogar. Där det inte går att bränna kan brandeferliknande åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för framtida gamla tallar och torrakor genomföras, till exempel naturvårdande plockhuggning av inväxande gran kan vara gynnsamt.
- Ställ om till att bruka produktionsskog med hyggesfria metoder. Anpassa brukandet efter de lokala förutsättningarna.

Hänsynskrävande biotoper

En hänsynskrävande biotop är ett område med naturvärden som avviker från den brukade produktionsskogen. Målbilder för hänsynskrävande biotoper är framtagna av Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn som en vägledning om vad som är en hänsynskrävande biotop, vilka naturvärden som kan förväntas finnas och hur hänsyn bör tas i samband med alla skogsbruksåtgärder. De är utformade för användning i praktiskt skogsbruk och något att sträva efter vid planering och genomförande av alla skogsbruksåtgärder.

Exempel på hänsynskrävande biotoper som är extra angelägna att uppmärksamma i denna trakt (faktablad från Skogsstyrelsen):

- [Hassellundar \(pdf\)](#)
- [Örtrika bestånd på kalkrik mark \(pdf\)](#)
- [Brynmiljöer i anslutning till öppen jordbruksmark \(pdf\)](#)
- [Levande träd och buskar med naturvärden \(pdf\)](#)
- [Naturskogsrester \(pdf\)](#)

[Läs vidare om skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn](#)

[För vidare rådgivning, kontakta Skogsstyrelsen](#)

Föreslå mark för formellt skydd

Ett ytterligare förslag till åtgärd för att gynna värdefulla naturtyper och arter i denna trakt är att föreslå mark för formellt skydd. Det finns tre formella skyddsformer för skog med höga naturvärden: naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal. Syftet med alla skyddsformerna är att bevara och utveckla naturmiljöer med stort värde för djur, växter och människor men skiljer sig åt när det gäller storlek, ersättningsnivå och varaktighet. Om du har skog som du vill skydda gör du en intresseanmälan till Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen Gävleborg. Innan du gör en

intresseanmälan behöver du ta ställning till om din skog har höga naturvärden och på vilket sätt du vill skydda den.

Föreslå skydd av din skog till Skogsstyrelsen

Stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket har gjort en sammanställning av olika stöd och bidrag som finns att söka för naturvårdsåtgärder. I skogsmark finns exempelvis NOKÅS-bidraget (natur- och kulturgynnande åtgärder i skog) och stöd att söka för skogens miljövärden inom landsbygdsprogrammet, båda hanteras av Skogsstyrelsen. Stöd kan ges exempelvis för naturvårdsbränningar, restaurering av våtmark i skog, skötsel av naturvärden såsom frihuggning av träd, skapande av död ved etcetera.

Sammanställning av olika stöd och bidrag för naturvårdsåtgärder (Naturvårdsverket)

Källor

Länsstyrelsen Gävleborg (2006) Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län. Del 3 – Skogliga värdestrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Värdetraktens lokalisering i länet

©Länsstyrelsen Gävleborgs län, Topografiska webbkartan ©Lantmäteriet

Figur 31. Värde trakten Torsåkers kalktrakts lokalisering i Gävleborgs län.

Referenser

Bovin, M., Näsström, R., Ahlkrona, E., Wennberg, S., Naumov, V. (2017). Landskapsanalys av skogliga värdekärnor i boreonemoral och nemoral region. Metria AB på uppdrag av Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen Gävleborg (2003) Rumsliga analyser på kända skogliga biologiska värdekärnor i Gävleborgs- och Dalarnas län. Rapport 2003:6

Länsstyrelsen Gävleborg och Skogsstyrelsen (2006) Strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län – Del 1 Strategi. Rapport 2006:19

Länsstyrelsen Gävleborg och Skogsstyrelsen (2006) Strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län – Del 2 Bakgrund till naturskydd. Rapport 2006:20

Länsstyrelsen Gävleborg och Skogsstyrelsen (2006) Strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län – Del 3 Skogliga värdetrakter i Gävleborgs län. Rapport 2006:21

Länsstyrelsen Gävleborg (webbplats) Besöksmål - Beslut och skötselplaner för länets naturreservat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden som ingår i naturreservaten (webbplatsen besöktes april-maj 2022)

Naturvårdsverket (2015) Riktlinjer för regionala handlingsplaner

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen (2017) Nationell strategi för formellt skydd av skog

Sveaskog (2004) Ekoparksplan Hornslandet

Sveaskog (2004) Välkommen till Ekopark Hornslandet och Sveaskog (broschyr, pdf)

Sveaskog (2008) Ekoparksplan Ovansjö

Sveaskog (2009) Ekoparksplan Grytaberg

Sveaskog (webbplats) Välkommen till Ekopark Hornslandet (webbplatsen besöktes i april 2022)

Sveaskog (webbplats) Välkommen till Ekopark Ovansjö (webbplatsen besöktes i april 2022)

Sveaskog (webbplats) Välkommen till Ekopark Grytaberg (webbplatsen besöktes i maj 2022)